

הלכות חמץ ומצה פרק ו הלכה ו - יג

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור – רמב"ם הלכות חמץ ומצה, פרק ו'

הלכה א-ד (חזרה): חיוב אכילת מצה נאר ליל ראשון

דער רמב"ם: די ערשטע נאכט פסח איז דא א מצות עשה פון עסן מצה; די גאנצע פסח איז נישט דא קיין חיוב אכילת מצה, נאר אן איסור חמץ.

פשט: נאר ליל ראשון איז א חיוב מדאורייתא צו עסן מצה. די רעשט פון פסח איז רשות – מען טאר נישט עסן חמץ, אבער מען מוז נישט עסן מצה.

חידושים:

1. פארגלייך מיט סוכה – א וויכטיגער חילוק: דער דין איז ענליך צו סוכה, וואו אויך נאר ליל ראשון איז דא א חיוב אכילה. אבער ס'איז דא א חילוק: ביי סוכה איז דא א חיוב ישיבה בסוכה כל שבעת ימים – מען מוז זיך דרייען אין סוכה, שלאפן אין סוכה, אפילו אויב מען עסט נישט. ביי פסח איז נאר דא אן איסור חמץ אבער קיין פאזיטיווע מצוה נאך ליל ראשון. דערפאר מאכט מען א ברכה אויף סוכה אלע טעג, אבער אויף מצה נאר ליל ראשון. דאס איז א באקאנטע קשיא פון תוספות.

2. תירוק אויפ'ן חילוק: ביי פסח, כאטש ס'איז נישט קיין מצוה צו עסן מצה נאך ליל ראשון, דארף א מענטש עסן צום לעבן – און אויב ער וויל עסן דגן, מוז ער עסן מצה (נישט חמץ). אבער ער קען אויך עסן פרוכט אדער אנדערע זאכן. ביי סוכה איז דא א פאזיטיווע מצוה פון ישיבה. די גמרא לערנט דעם דין פון סוכה דורך א גזירה שוה פון פסח.

צוויי סארטן שמירה: שמירה מהימוץ (פרק ה') vs. שמירה לשם מצה (פרק ו')

חידוש – צוויי באזונדערע דינים פון שמירה:

1. שמירה מהימוץ (פרק ה') – דאס איז א דין אין איסור אכילת חמץ. אויב מען היט נישט אפ, ווערט עס חמץ, און מען טאר עס נישט עסן דעם גאנצן פסח.

2. שמירה לשם מצה (פרק ו') – דאס איז א דין אין מצות אכילת מצה. מען דארף באקן לשם מצוה כדי יוצא צו זיין ליל ראשון. אבער אויב עס פעלט נאר דער "לשמה" (ווי עיסת הכלבים), מעג מען עסן עסן דעם גאנצן פסח – ס'איז נישט חמץ, נאר מען איז נישט יוצא די מצוה דערמיט.

3. ראייה פון דער רמב"ם סדר: דער רמב"ם דערמאנט נישט דעם ענין פון "לשמה" אין פרק ה' (וואו ער רעדט פון חמץ). ער דערמאנט עס נאר אין פרק ו' (ביי אכילת מצה). דאס באווייזט אז "לשמה" באלאנגט נישט צו איסור חמץ, נאר צו מצות אכילת מצה. אויך הלכה ט' (רקיקין עבין) באשטעטיגט דאס – אפילו רקיקין עבין וואס זענען כשר'ע מצות, אבער אויב זיי זענען נישט געמאכט לשם מצה, איז מען נישט יוצא – אבער עסן טאר מען זיי יא.

הלכה ה: מצה שלשוה במי פירות

דער רמב"ם: "מצה שלשוה במי פירות יוצא בה ידי חובתו בפסח. אבל אין לשין אותה ביין ושמן ודבש וחלב – משום לחם עוני."

דער רמב"ם אין פרק ה': "מותר ללוש את העיסה במים ושמן ודבש וחלב... וביום ראשון אסור ללוש אותה אלא במים בלבד, שלא יחמיץ ויגיד עליו שהוא לחם עוני."

פשט: מי פירות (סתם) – מען איז יוצא. אבער יין, שמן, דבש, חלב – נישט, ווייל עס איז נישט "לחם עוני" (מצה עשירה).

חידושים:

1. גרויסער חידוש – מי פירות ≠ יין/שמן/דבש/חלב: דער רמב"ם מאכט א קלארע חילוק צווישן "מי פירות" (סתם זאפט פון פירות) און "יין ושמן ודבש וחלב" (חשוב'ע משקאות). מי פירות איז נישט חשוב גענוג צו מאכן עס "מצה עשירה" – ס'איז בלויז זיעה בעלמא – דערפאר איז מען יוצא דערמיט. אבער יין, שמן, דבש, חלב זענען חשוב'ע זאכן, און דאס מאכט עס צו "לחם עשיר" אנשטאט "לחם עוני".

2. סתירה לכאורה צווישן פרק ה' און פרק ו': אין פרק ה' שטייט "אלא במים בלבד" – נאר מיט וואסער. אין פרק ו' שטייט אז מי פירות איז יא כשר. דער תירוץ: אין פרק ה' איז "במים בלבד" לא דווקא – עס מיינט נישט יין/שמן/דבש/חלב, אבער מי פירות (סתם) איז יא ערלויבט. אדער: "במים בלבד" אין פרק ה' איז דווקא, און פרק ו' איז בדיעבד.

3. מי פירות אין פרק ה' לגבי חימוץ: דער רמב"ם זאגט אין פרק ה' אז מי פירות זענען נישט מחמיץ (שאין מי פירות מחמיצין אלא אם כן נתערב בהן מים). דארט רעכנט ער אריין יין, חלב, שמן, דבש, זיתים אלס מי פירות. דאס איז מערקווירדיג – לגבי חימוץ זענען זיי אלע "מי פירות" (נישט מחמיץ), אבער לגבי לחם עוני מאכט ער א חילוק צווישן סתם מי פירות און חשוב'ע משקאות.

4. קשיא אויף יין: יין איז דאך רובו מים – פארוואס איז עס נישט מחמיץ? דאס בלייבט א שאלה.

5. קשיא אויף מי פירות מיט וואסער: אויב מי פירות אליין איז נישט מחמיץ, אבער מי פירות מיט וואסער איז יא מחמיץ (און לויט מאנכע שיטות – נאך ערגער/שנעלער ווי וואסער אליין) – ווי קען מען זיין יוצא מיט מצה פון מי פירות? דער טייג דארף דאך זיין פון עפעס וואס קען מחמיץ ווערן (דברים הבאים לידי חימוץ)!

6. ענטפער – חילוק צווישן מין דגן און מין מים: דער דגן (קאָרן) דארף זיין פון א מין וואס קען מחמיץ ווערן (חמשת מיני דגן), אבער דער משקה (וואסער/מי פירות) דארף נישט דווקא זיין א מין וואס איז מחמיץ. אויב מען וואלט געהאט א טעכנאלאגיע צו מאכן מצות אן מים בכלל, וואלט מען לכאורה אויך געמעגט.

7. דער לחם משנה'ס קשיא און תירוץ: דער לחם משנה פרעגט דעם זעלבן קשיא – וויאזוי קען מען יוצא זיין אויב עס איז נישט "בא לידי חימוץ"? ער תירוץ'ט: נאר ביי זאכן וואס קענען בשום צד ואופן שבעולם נישט מחמיץ ווערן (ווי א חיטה וואס איז בכלל נישט שייך צו חימוץ) קען מען נישט מקיים זיין מצה לשמה, ווייל "ושמרתם את המצות" פאדערט אז מען היט אפ פון חימוץ. אבער ביי מי פירות – דער דגן אליין איז יא בא לידי חימוץ (מיט מים), נאר דער מי פירות אליין איז נישט מחמיץ.

8. מחלוקת ראשונים: דער מגיד משנה ברענגט אז רבנו דוד בן נחמי קריגט זיך מיט'ן רמב"ם: "כל שאינו בא לידי חימוץ אין יוצאין בו ידי חובת מצה." לויט זיי, מצה שנילושה במי פירות בלבד איז מען נישט יוצא. רבנו דוד וויל אפשר אריינלערנען אין רמב"ם אז ער רעדט נאר לגבי לחם עוני (מצה עשירה), נישט אז עס איז בכלל נישט מחמיץ.

9. דער ראב"ד'ס שיטה: דער ראב"ד זאגט: "אין יוצאין במצה שנילושה במי פירות בלבד. והאי דשטבלו בשמן או בדבש, אם נתבשל, אין יוצאין בו." דער ראב"ד מאכט א חילוק – אויב מען האט נאר אנגעשמירט (שטבלו) שמן אדער דבש נאכדעם, איז עס גוט, אבער אויב עס איז געווארן

דאורא" – פסח איז מען יוצא, ווייל "לחם עוני קרינא ביה" – פסח דארף מען דווקא לחם עוני (ארעמע ברויט), איז דווקא א שוואכערע פת פאסט.

3. דער עיקר חידוש – נידריגערע שוועל פאר "פת" ביי מצה: פסח האט א נידריגערע שוועל פאר "פת" ווי הלכות ברכות. צו מאכן המוציא דארף מען ממש פת, אבער פאר מצה – ווייל "לחם עוני קרינא ביה" – קען מען יוצא זיין אפילו מיט א שוואכערע פת. דאס איז דער פשט אין מר בר רב אשי'ס זאג אין ברכות ל"ח ע"א.

4. דער רמ"א'ס פסק: דער רמ"א אליין אין הלכות פסח פסק'נט אז אלפס-מצה איז מזונות (נישט פת לגבי ברכות), אבער פסח איז מען יוצא. אויב מען איז קובע סעודה דערויף, מאכט מען יא המוציא.

5. סברא פארוואס מצה איז אנדערש: מצה זעט אויס אנדערש פון נארמאלע ברויט, מען קען עס עסן בדרך אכילת עראי (קעזשואל). די חשיבות קומט דווקא פון דעם וואס מען זעצט זיך אוועק און איז קובע סעודה דערויף.

הלכה ו (דריטער טייל): מצה שלא נאפה אפיה גמורה

דער רמב"ם: "וכן אם לא נאפה אפיה גמורה יוצאין בו, והוא שלא יהא בו שיעור חמץ."

פשט: מען קען יוצא זיין מיט מצה וואס איז נישט אינגאנצן געבאקן, אבי עס איז נישט חמץ'דיג.

חידושים:

1. "מצה הנה" (אדער "מצה נא"): די גמרא (פסחים ל' ע"ב) רופט דאס "מצה הנה". רב יהודה אמר שמואל דעפינירט: "כל שפורסה ואין חוטין נמשכין הימנה" – ווען מען ברעכט עס און עס ציען זיך נישט קיין פעדעם, איז עס גוט. "ואם לאו, הרי זו בצק" – אויב יא, איז עס נאך טייג.

2. די פראבלעם איז נישט חמץ, נאר צורת פת: דא רעדט מען נישט פון הלכות חמץ (וואס איז שוין געווען אין א פריערדיגן פרק), נאר פון יוצא זיין חובת מצה. די פראבלעם מיט האלב-געבאקענעם איז אז עס איז נישט קיין פת – עס איז נאך טייג, און מען קען נישט יוצא זיין מיט טייג.

3. אינטערעסאנטע גירסא: "הנה" איז א שינוי פון דעם ווארט "נא", וואס חז"ל טייטשן ווי האלב-געבאקן (ווי ביי קרבן פסח "אל תאכלו ממנו נא").

הלכה ו (פערטער טייל): ריקי השרוי (אינגעוויקטע מצה)

דער רמב"ם: מען איז יוצא מיט א ריקי (דינע מצה) וואס מען האט איינגעוויקט, "והוא שלא נמוח" – אבי עס איז נישט אינגאנצן צעגאנגען.

פשט: אונזערע מצות זענען "ריקי מצות" (דינע מצות), אין געגנזאץ צו "חלות מצות" (גרעסערע, וויכערע מצות ווי ספרד'ישע מצות, פיטא, לאפא). עס מאכט סענס אז מען וויל איינרויפן דינע מצות כדי זיי זאלן נישט שאטן די ציין.

חידושים:

1. פארוואס נישט נמוח? אויב עס איז אינגאנצן צעגאנגען, איז עס נישט מער קיין פת – עס איז א גריס (porridge). אבער אויב עס האט נישט נשתנה צורתו, איז עס נאך כשר.

2. טעם מצה – א דין אין דעם חפצא: דער רמב"ם שרייבט "טעם הפת". די גמרא זאגט: "אבל אם נתבשלה... מה טעם אין יוצאין בה? משום דבעינן טעם מצה וליכא" – מען דארף דעם טעם פון מצה. "טעם מצה" מיינט נישט אז דער מענטש מוז ממש שפירן דעם טעם, נאר אז דער חפצא פון מצה מוז האבן דעם טעם – עס איז א דין אין דעם חפצא, נישט אין דעם גברא.

3. טעם vs צורה: לויט דעם דיון איז דער עיקר טעם (געשמאק פון מצה), נישט צורה (אויסזען ווי ברויט). דאס האט א נפקא מינה: ווען עס

געקאכט, איז מען נישט יוצא. דער רמב"ם'ס חילוק איז אנדערש – ער רעדט וועגן מיט וואס עס איז געווארן געלוש'ן.

הלכה ו (ערשטער טייל): מורסן און סובין

דער רמב"ם: מ'איז יוצא מיט פת שיש בה קמח וסובין אדער קמח ומורסן, אבער נישט מיט מורסן אדער סובין אליין (אן קמח).

פשט: מורסן איז די פסולת פון חיטה וואס קומט ארויס בתחילת הניפוי, און סובין איז שאר הפסולת. "לחם עוני" מיינט נישט דווקא ארימע ברויט מיט שלאכץ – אויך פת נקיה (ריינע מצה) איז כשר. אבער סובין אדער מורסן אליין אן קמח איז נישט גוט, ווייל סובין איז נישט קמח – עס איז בכלל נישט פת.

חידושים:

1. "פסדרוא" – מחלוקת ראשונים: אין דער גמרא שטייט "יכול לא יצא אלא בפסדרוא". דער רמב"ם לערנט אז "פסדרוא" מיינט א מיקס פון קמח מיט מורסן/סובין (געמישט). אנדערע ראשונים לערנען אז פסדרוא מיינט דווקא מורסן. לויט'ן רמב"ם, די גמרא פרעגט: וואלט מען געמיינט אז מ'איז נאר יוצא מיט געמישטע (נישט ריינע) מצה ווייל דאס איז "לחם עוני"? קומט "מצה מצה" לרבות אפילו פת נקיה.

2. "מצת שלמה": די גמרא זאגט "תלמוד לומר מצה מצה לרבות אפילו מצת שלמה" – א זייער ריינע, פיינע מצה (ווי שלמה המלך'ס מצה). דאס איז דער מקור אז אפילו פת נקיה, סולת נקיה ביותר, איז כשר פאר מצה. דער הוה אמינא איז אז מען דארף דווקא חשוב'ע מצות, אבער דער פסוק לערנט אז אפילו פשוט'ע מצות זענען כשר – און אויך פארקערט, אפילו זייער ריינע מצות זענען כשר.

3. מקור פאר מורסן/סובין אליין: דער מגן אברהם און אחרונים ברענגען אז דער מקור פאר דעם אז מורסן/סובין אליין איז נישט גוט קומט פון מסכת חלה, וואו עס שטייט אז מורסן וסובין לא חשיבי פת – און מ'דארף האבן פת.

4. סולת ביי קרבנות: סולת ביי קרבנות מיינט אייביג סולת נקיה – דאס בעסטע מעל. למעשה להלכה איז נישטא קיין חילוק צווישן חיטה אדער אנדערע מיני דגן, מען קען יוצא זיין מיט ביידע.

הלכה ו (צווייטער טייל): אופן האפיה – תנור, אלפס, אפיה בקרקע

דער רמב"ם: "אין אופן מצות... בתנור או באלפס" – מען קען באקן מצות אין א תנור אדער אין אן אלפס.

פשט: א תנור איז ווען דער פייער איז אינעווייניג (enclosed oven), און אן אלפס איז ווען דער פייער איז פון דרויסן (ווי א פרייאנג פען אדער גריל). אפיה בקרקע מיינט ווי די אראבער מאכן פיטא: מען גראבט א גרוב, לייגט אריין פייער, און קלעפט דעם טייג אויף די זייט. דאס איז אויך כשר פאר מצה.

חידושים:

1. מחלוקת ראשונים וועגן אלפס און פת: עס ווערט ברייט דיסקוטירט צי עפעס וואס ווערט געמאכט אין אן אלפס הייסט "פת" (ברויט) לגבי ברכות און לגבי מצה. דער רמב"ן און רשב"א האלטן אז אלפס איז נישט פת לגבי ברכות (מען מאכט מזונות), אבער דער ראב"ד חולק – ער זאגט "מעשה אלפס, אפילו גבלא דאורא" – אפילו אזא מין טייג, איז דער ראב"ד מודה אז עס הייסט לחם. דער רבנו ירוחם ברענגט די גמרא אין ברכות צו שטיצן דעם רמב"ן/רשב"א.

2. מר בר רב אשי'ס סברא – לחם עוני: מר בר רב אשי האט גע'טענה'ט אז אפילו עפעס וואס איז ווייניגער חשוב ווי נארמאלע פת (ווי אלפס-געבאקענעס), וואס "בעסערע מענטשן עסן עס נישט" ווייל עס איז "גבלא

דער **ירושלמי** ברענגט פיר שיטות פארוואס מען איז נישט יוצא מיט מצה גזולה:

- **רבי הושעיא**: אסור לברך עליה – "צבי אכניס את השם"

- **רבי יוחנן**: עבירה מצוה

- **רבי יצחק**: מצוה הבאה בעבירה

- **רבי אלעאי**: מצוה שמוסיסין מצותן

עס ווערט געפרעגט צו אלע פיר שיטות זענען טאקע פארשידן אדער אפשר זענען זיי אלע די זעלבע. אויך ווערט באמערקט אז דער ירושלמי זאגט בלויז "אסור לברך עליו" – נישט אז מען איז נישט יוצא.

6. קונה בשינוי – גזל חיטים vs. גזל מצה

דער **ירושלמי** זאגט: **גזל חיטים** (גע'גנב'עט ווייץ) און געמאכט מצה – איז מען יוצא, ווייל ס'איז קונה בשינוי (דער שינוי מאכט אז ער קונה עס, און ער איז בלויז חייב צו צאלן געלט). אבער **גזל מצה** ממש – איז מען נישט יוצא.

דער זעלבער סברא: גע'גנב'עט **געלט** און געקויפט מצה דערמיט – איז מען יוצא, ווייל די מצה אליין איז נישט קיין חפצא של איסור. אבער גע'גנב'עט **קמח** (מעל) און געבאקן מצה – איז מען יוצא ווייל קונה בשינוי.

7. ריטב'א'ס קשיא פון מסכת סוכה / כתובות

דער **ריטב'א** ברענגט א קשיא: אין **כתובות** שטייט אז איינער וואס עסט חלב של חבירו, כאטש ער איז חייב כרת, איז ער נישט פטור פון תשלומים מצד "קם ליה בדרכה מיניה" – ווייל די חיוב תשלומים קומט ביים **קיינען** (לעיסה), און די כרת קומט ערשט ביים **שלינגען** (בלעיה) – צוויי באזונדערע מאמענטן. לפי דעם, ביי מצה: ווען איז מען מקיים די מצוה? נישט ביים קויפן די מצה, נאר ביים **עסן**. און אויב דער קנין בשינוי איז שוין פריער פאסירט (ביים באקן), דאן ביים עסן איז עס שוין זיינס – און עס זאל נישט זיין קיין פראבלעם.

8. רבינו יונה'ס שיטה

רבינו יונה זאגט אז דער רמב"ם האלט נישט פון דעם סברא. ער מיינט אז ביים מקיים זיין די מצוה – דאס הייסט דאס עסן – איז עס א "גאנצע צייט" פראצעס (קיינען און שלינגען צוזאמען), נישט צוויי באזונדערע מאמענטן.

9. "גנב וברוך הרי זה מנאץ"

דער עיקר פראבלעם פון מצוה הבאה בעבירה מיט א מוסר'דיגן נקודה: ווען מען זאגט ברכת המזון "נותן לחם לכל בשר" אויף געגנב'טע מצה, איז דאס א ניאוץ – מען דאנקט דעם אייבערשטן פאר עסן וואס מען האט באקומען דורך גנבה. די גמרא זאגט **"גנב וברוך הרי זה מנאץ"** – דאס איז נישט "נותן לחם לכל בשר", דער אייבערשטער האט אים נישט געגעבן דורך גנבה.

[דיגרעסיע: מעשה מיט א גנב ביים רבי'ן]

א גנב איז געקומען צום רבי'ן פאר א ברכה אויף פרנסה. דער רבי האט געפרעגט "איך זאל געבן א ברכה אויף גנב'ענען?" דער גנב האט געענטפערט: "אויב עס איז שוין באשערט אז איינער זאל באגנב'עט ווערן, זאל עס זיין דורך מיר." דער רבי'ס טאכטער, מרת חיה'לע (א בעלת מופת), האט דעם זעלבן סברא אנגעווענדט אויף ברכות – אז איינער וואס דארף שוין באקומען א ישועה, זאל עס קומען דורך איר ברכה, כדי זי זאל אויך א חלק האבן.

10. פראקטישע נפקא מינה – מצה בעקערי

ר' אברהם בראנדסדארפער האט געזאגט אז מען איז נישט יוצא מיט מצה פון א געוויסע מצה בעקערי (תולדות אהרן) ווייל עס איז ווי גזילה. עס ווערט אבער געזאגט אז דאס איז שטותים, ווייל עס איז ווי גזל חיטים (קונה בשינוי) – מען גנב'עט דאס "בינדינג" (דאס געלט/ביזנעס), נישט די מצה גופא. אחרונים האבן אויך געזאגט אז דאס איז נישט קיין הלכה בעיקר.

שופר גזול – חילוק צווישן שופר און מצה

גייט אויף צורה, דארף מען קוקן די מחלוקת צווישן מר זוטרא און אביי; ווען עס גייט אויף טעם, איז אן אנדערער גדר. טעם איז וויכטיגער ווי צורת הדברים. אבער ס'בלייבט א שאלה: ביז וויפיל איז דער טעם א שטארקע דרישה? סוף כל סוף גייט עס אלץ ארום דעם אז עס מוז זיין פת.

הלכה ז: מצה שהיא אסורה לו

דער רמב"ם: "אין אדם יוצא ידי חובתו באכילת מצה שהיא אסורה לו, כגון שאכלה טבל, או מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, או פת גזולה, או שאולה. זה הכלל, כל שמברכין עליו ברכת המזון יוצא בו ידי חובתו, וכל שאין מברכין עליו ברכת המזון אין יוצא בו ידי חובתו."

פשט: א מענטש קען נישט יוצא זיין מצה מיט מצה וואס איז אים אסור – טבל, מעשר ראשון אן תרומה, גזולה, אדער שאולה. דער כלל איז: וואס מען קען בענטשן דערויף, קען מען יוצא זיין; וואס מען קען נישט בענטשן, קען מען נישט יוצא זיין.

חידושים:

1. פשט אין "זה הכלל" – נישט סיבה נאר סימן

דער "זה הכלל" מיינט נישט אז דער טעם פארוואס מען איז נישט יוצא מצה איז ווייל מען קען נישט בענטשן. ביידע – נישט יוצא זיין מצה און נישט מאכן ברכת המזון – קומען פון דעם זעלבן טעם (מצוה הבאה בעבירה). דער רמב"ם מיינט: ווילסט וויסן וועלכע סארטן איסור פאלן אריין, קוק אין הלכות ברכות וואו עס שטייט מער מפורש וועלכע איסורים מען קען נישט בענטשן דערויף.

2. אפילו טבל דדבריהם – גרויסער חידוש

אין **הלכות ברכות (א:י"ט)** פסק'נט דער רמב"ם: "**כל האוכל דבר איסור בין במזיד בין בשוגג אין מברכין עליו לא בתחלה ולא בסוף... האוכל טבל אפילו טבל דדבריהם**". דורך דעם "זה הכלל" לערנט מען אז אפילו טבל דדבריהם – אן איסור דרבנן – מאכט אז מען איז נישט יוצא מצה. דאס איז א גרויסער חידוש: א מצוה דאורייתא (מצה) ווערט נישט מקיים ווייל פון אן עבירה דרבנן, און דאס הייסט "מצוה הבאה בעבירה."

דער חידוש איז נאך גרעסער ביי נישט יוצא זיין מצה ווי ביי נישט מאכן א ברכה – ווייל ביי ברכה איז עס בלויז א ברכה-דין, אבער ביי מצה הייסט עס אז מען האט בכלל נישט מקיים די מצוה.

3. השגת הראב"ד אויף הלכות ברכות

דער **ראב"ד** חולק אויפן רמב"ם אין הלכות ברכות. ער זאגט אז "אין מברכין" מיינט נישט אז מען מאכט בכלל נישט קיין ברכה, נאר אז מען איז נישט מזמן (ווייל אכילת איסור האט נישט קיין חשיבות פון קביעות). אבער א ברכה ראשונה און אחרונה דארף מען יא מאכן, ווייל מען האט הנאה געהאט. דער ראב"ד שרייבט: "**תועבה גדולה לשלם רשעים בברכך, אלא שאין מזמנין עליהם... אבל ברכה תחילה וסוף למה לא יברך הואיל ונהנה**".

דער רמב"ם'ס שיטה איז אומגעוויינטלעך: אז ווען מען גנב'עט עפעס, איז מען פטור פון דאנקען דעם אייבערשטן פאר די הנאה. דער לאגיק איז: מען טוט אן עבירה און גלייכצייטיג דאנקט מען דעם אייבערשטן – דאס איז היפאקריסי ("בוצע ברך נאץ ה").

4. גזולה – צו דארף מען א באזונדער לימוד פון "לכם"?

אויב דער יסוד איז מצוה הבאה בעבירה, פארוואס דארף מען א באזונדער לימוד פון "מצותיכם" (=לכם, שלכם) צו פסל'ן גזולה? דאס זאל דאך שוין אריינפאלן אין מצוה הבאה בעבירה! דער חילוק: ביי **מצה שאולה** איז דער פסול פון מצוה הבאה בעבירה (ווייל שאולה איז נישט ממש גזל, אבער ס'איז נישט שלון). ביי **מצה גזולה** איז דא אן עקסטערע דין פון "לכם" – עס דארף זיין דיינס.

5. פיר שיטות אין ירושלמי וועגן מצה גזולה

דער רמ"ך'ס קשיא

דער רמ"ך (הגהות) פרעגט: אין הלכות שופר פרק א' הלכה ג' פסק'נט דער רמב"ם אז מען איז יוצא בשופר גזול – ווי שטימט דאס מיט'ן דין אז מען איז נישט יוצא מצה גזולה?

דער רמב"ם'ס תירוץ

דער רמב"ם זאגט: "שאין המצוה אלא בשמיעת הקול, ואין בקול דין גזול" – די מצוה איז נאר אין הערן דעם קול, און א קול האט נישט קיין דין גזילה. ביי שופר, די עבירה (גזילה פון שופר) און די מצוה (שמיעת הקול) זענען צוויי באזונדערע זאכן. מה שאין כן ביי מצה – די עבירה (גנבה) און די מצוה (עסן) זענען די זעלבע מעשה: ווען דו שלינגסט עס אראפ, ביסטו סיי מקיים די מצוה, סיי טוסט דו די אולטימאטיווע גנבה (ווייל יענער קען עס קיינמאל נישט צוריקבאקומען).

מצוות לאו ליהנות נתנו – צווייטע תירוץ ביי שופר

דער רמב"ם זאגט ווייטער: "אם תאמר הלא נהנה משמיעת הקול – מצוות לאו ליהנות ניתנו". דאס ענטפערט א צווייטע פראבלעם: אפילו אויב מען זאגט אז הנאה פון יענעם'ס זאך איז אן איסור, איז שמיעת הקול נישט "הנאה" ווייל מצוות לאו ליהנות נתנו.

חילוק צווישן הנאה און גזילה

ביי שופר איז די שאלה נאר וועגן הנאה פון יענעם'ס חפץ – און דערויף העלפט מצוות לאו ליהנות נתנו. אבער ביי מצה, די פראבלעם איז נישט בלויז הנאה – עס איז נעמען און פארניכטן יענעם'ס זאך. אויף אזא גזילה העלפט נישט מצוות לאו ליהנות נתנו. עס ווערט אבער אפגעלאזט אלס א צריך עיון.

הלכה ו (המשך): כהנים יוצאים בחלה ותרומה; מעשר שני; בכורים

דער רמב"ם: "כהנים יוצאים בחלה ותרומה, אע"פ שהיא מצה שאינה ראויה לכל אדם. יוצאים במצה של מעשר שני בירושלים. מצה של בכורים – אין יוצאים בה."

פשט: חלה און תרומה – כאטש נאר כהנים מעגן עס עסן, איז מען יוצא. מעשר שני אין ירושלים – יוצא. בכורים – נישט יוצא.

חידושים:

1. חילוק צווישן מעשר שני און בכורים: דער פסוק זאגט "בכל מושבותיכם תאכלו מצות" – די גמרא דרש'נט אז די מצה דארף זיין ראוי לכל אדם ולכל מושבות (עסבאר אומעטום). בכורים מעג מען נאר עסן אין ירושלים און מען קען זיך נישט פודה זיין (אין פדיון), דעריבער איז עס נישט "ראוי לכל מושבות". מעשר שני דארף מען אויך עסן אין ירושלים, אבער מען קען זיך פודה זיין – דעריבער איז עס "ראוי" און מען איז יוצא.

2. רבינו מנוח'ס ראייה: רבינו מנוח ברענגט א גמרא אויף "כהנים יוצאים": "לא תאכלו עליו חמץ שבעת ימים" – מי שישנו באיסור אכילת חמץ, יצא זה שאסורו משום איסור אחר." עס ווערט געפרעגט פארוואס האט מען נישט געברענגט דעם פסוק אויך לענין מצוה הבאה בעבירה (אלס א מקור אז מען דארף א ראויה מצה).

3. ריטב"א – יוצא מיט מצה גזולה למעשה? רבי עקיבא אייגער ברענגט דעם ריטב"א וואס זאגט אז למעשה איז מען יא יוצא מיט מצה גזולה, און דער ריטב"א איז מחולק מיט'ן ירושלמי. דער בבלי און ירושלמי חלוק'ן זיך אין דעם סוגיא.

חלות תודה ורקיקי נזיר – שמירה לשם מצה

דער רמב"ם: מצה דארף זיין נשמרת לשם מצה, און חלות תודה ורקיקי נזיר – אין יוצא בהן, אבער אם עשאן לשם שמירת מצה – יוצא.

פשט: מצה דארף געמאכט ווערן מיט א כוונה לשם מצת מצוה. חלות תודה וואס זענען געמאכט לשם קרבן – איז מען נישט יוצא, אבער אויב מען האט

אויך געהאט אין זינען לשם מצה – יוצא.

חידושים:

1. רבינו מנוח און "לא יאכלו לחם מצות"

דער רבינו מנוח ברענגט די גמרא "לא יאכלו לחם מצות שבעת ימים – מי שאינו אוכל אלא מצות שבעת ימים, יצא זה שאסור משום איסור אחר" – אבער נאר לגבי כהנים וואס זענען יוצא מיט חלה של תרומה (אבער ישראל נישט). עס ווערט געפרעגט: פארוואס האט מען נישט געברענגט דעם זעלבן פסוק אויך לענין ביעור חמץ?

2. וואס מיינט "לשם מצה"? – א גרויסע חקירה

עס ווערט דיסקוטירט צי "שמירה לשם מצה" דארף זיין א דירעקטע, אויסדריקלעכע כוונה, אדער ס'איז גענוג אז מען האט אין הינטערגרונד אין זינען אז עס קען גענוצט ווערן פאר מצה.

דער רמב"ם ברענגט דעם פאל פון א סוחר וואס באקט מצות צו פארקויפן – "שאם לא ימכר יאכל אותן" – אויב ער פארקויפט נישט, עסט ער זיי אליין. דאס ווייזט אז אפילו אן אינדירעקטע כוונה – וואו ער האט אין הינטעראפ אז אפשר וועט ער זיי אליין נוצן פאר מצת מצוה – איז גענוג.

3. מחלוקת אין פארשטאנד פון דעם סוחר-פאל

אין צד טענה'ט אז דער סוחר מאכט עס דירעקט לשם מצה פאר זיינע קאסטומערס (ער פארקויפט מצות פאר פסח). דער אנדערער צד טענה'ט אז דער רמב"ם'ס לשון "שאם לא ימכר יאכל אותן" ווייזט אז דער עיקר כוונה איז נישט לשם מצה – נאר ער האט א צדדית'ע מחשבה אז אפשר בלייבט עס פאר אים. אויב דער סוחר וואלט געמיינט דירעקט לשם מצה פאר אנדערע, וואלט דער רמב"ם נישט געדארפט צוקומען צו "אם לא ימכר יאכל אותן".

4. "סתם מאכך" – צי ס'איז גענוג

עס ווערט געטענה'ט אז "סתם מאכך" אן קיין ספעציפישע כוונה איז גענוג – דער פסול איז נאר ווען מען מאכט עס דירעקט פאר אן אנדערע צוועק (ווי חלת תודה). אבער עס ווערט אויך געטענה'ט פארקערט: "ס'איז נישטא אזא זאך נישט טראכטן" – יעדער מענטש מאכט עפעס פאר א ריזן. אויב א מאשין מאכט מצה אן קיין מענטשלעכע דעת – איז מען נישט יוצא; ס'דארף זיין די דעת פון דעם וואס פירט אן.

5. תוספות'ס שיטה

תוספות זאגט אז "סתם" – אן א ספעציפישע אנדערע כוונה – איז גענוג פאר לשם מצה. דער פסול איז נאר ווען מען האט א דירעקטע כוונה פאר עפעס אנדערש.

באקן מצות ערב פסח

חידושים:

1. ראייה אז מ'דארף נישט דוקא באקן ערב פסח: פון דעם דין פון חלות תודה (וואס מ'מאכט נישט ערב פסח ווייל ס'איז דא איסור אכילת חמץ נאך חצות) ווערט געברענגט א ראייה אז מצות קענען געבאקן ווערן פריער – ער קומט אויס מיט מצות געבאקן י"ג ניסן.

2. ערב פסח שחל בשבת: א תוספתא זאגט אז ווען ערב פסח איז שבת, באקט מען די מצה ערב שבת (דהיינו י"ג ניסן). דאס ווייזט אז מ'דארף נישט דוקא באקן ערב פסח גופא.

3. רבינו יונה'ס שיטה – "כדי שתהא אפייתה סמוך לאכילתה": רבינו יונה האלט אז ס'איז בעסער צו באקן סמוך צום עסן – אזוי ווי דער קרבן פסח ווערט נאר צלי געגעסן, אזוי זאל מצה זיין סמוך. רש"י ווערט אויך געברענגט אין דעם ענין.

4. דער רכ"ח: זאגט אז אפילו פאר די צווייטע נאכט (פסח שני טאג יו"ט) זאל מען באקן פרישע מצות – "חביבות המצוה". עס ווערט באמערקט אז דאס קען זיין פשוט ווייל פרישע מצות זענען בעסער.

פשט: א קראנקער וואס קען נישט עסן מצה, ווייקט מען איין א דינעם מצה אין וואסער. אויב ער קען אפילו דאס נישט עסן, צעברעכט מען עס נאך מער.

חידושים: דאס איז א פראקטישע השלכה פון וואס מען האט שוין פריער געלערנט (שריה, נמיכה – אז מען איז יוצא מיט איינגעווייקטע מצה אבי עס איז נישט נמוח). עס ווערט באמערקט אז דאס איז נישט א נייער חידוש, נאר א צוזאמענשטעל פון שוין-געלערנטע הלכות.

סדר פון דעם רמב"ם'ס הלכות – א סטרוקטורעלער חידוש

חידוש אין סטרוקטור: געווענליך שרייבט דער רמב"ם "ווער איז חייב" אין דער ערשטער הלכה פון א פרק. דא איז "הכל חייבין באכילת מצה" די **לעצטע** הלכה פון הלכות אכילת מצה. דאס איז אומגעוויינטלעך. עס ווערט פארגעלייגט אז ווייל ער זאגט "בכל מקום ובכל זמן" וואלט עס גוט אריינגעפאסט צוזאמען מיט "ווער איז חייב" – אבער דער רמב"ם האט עס אנדערש סטרוקטורירט.

מדברי סופרים: אין אוכלין אחר מצה אחרונה (אפיקומן)

דער רמב"ם: "מדברי סופרים שאין אוכלים אחר מצה אחרונה אפילו קליות ואגוזים וכיוצא בהן."

פשט: מדרבנן טאר מען נישט עסן גארנישט נאכ'ן לעצטן שטיקל מצה (אפיקומן), כדי דער טעם מצה זאל בלייבן אין מויל.

חידושים:

1. א שווערע קשיא – פארוואס עסט מען מצה צוויי מאל?

דער ערשטער כזית מצה איז שוין די מצוה דאורייתא. נאכדעם עסט מען סעודה (מיט פאטעטא טשיפס, חרוסת, פרפרות, אא"וו). דערנאך עסט מען **נאכאמאל** א כזית מצה (אפיקומן). וואס איז דאס צווייטע שטיקל מצה? עס איז נישט קיין מצוה דאורייתא! עס איז א מוזרע זאך. מען מוז זאגן אז עס איז דא אן **עקסטערע דין מדרבנן** – מען זאל ענדיגן מיט א טעם מצה אין מויל. דאס איז נישט די מצוה דאורייתא, נאר א באזונדערע תקנה.

2. נאך א קשיא – וויין נאכ'ן אפיקומן

מען טרינקט דאך צוויי כוסות וויין (דריטע און פערטע כוס) נאכ'ן כזית מצה! אויב דער ענין איז אז דער טעם מצה זאל ממש בלייבן אין מויל, ווי שטימט דאס מיט'ן טרינקען וויין נאכדעם? (דאס ווערט נישט אזוי שווער געפונען.)

3. א טיפערע קשיא – וואס איז "טעם מצה"?

מצה האט נישט קיין באזונדערן טעם – עס איז א טעם פון ברויט! "דו ביסט אין א דרגא צו פילן א חילוק אין טעם כדי צו עסן סתם א מצה?" דער באגריף "טעם מצה" איז שווער צו פארשטיין – ביי קרבן פסח פארשטייט מען אז דער טעם פון פסח זאל בלייבן, אבער וואס איז דער באזונדערער "טעם מצה"?

4. פארשידענע טעמים פאר'ן אפיקומן

דער רמב"ם זאגט דער טעם איז "טעם מצה". **תוספות** האט אנדערע טעמים (פסח על השובע, שבירת יצר, מעשה דרבי עקיבא). עס ווערן דערמאנט נאך מיינונגען (שם משמואל, א.א.).

מדברי סופרים: אסרו חכמים לאכול מצה ערב פסח

דער רמב"ם: "אסרו חכמים לאכול מצה ערב פסח, כדי שיהא היכר לאכילתו בערב."

פשט: די חכמים האבן אסור'ט עסן מצה ערב פסח, כדי עס זאל זיין א היכר (דערקענונג) ווען מען עסט מצה ביינאכט.

חידושים:

אבי"ה רק"ה (טאטע פון בעל הרוקח) – "כל מי שיגיע לידי מצה שלי"
דער **שר שלום** (ערשטער בעלזער רב) ברענגט בשם **אבי"ה רק"ה** אז מען זאל זאגן **"כל מי שיגיע לידי מצה שלי אינה מתנה"** – אזוי ווי ביי לולב ואתרוג שטייט אין גמרא "כל מי שיגיע לולבי לידי". דאס איז נאר רלוונט לויט דער שיטה אז מצה דארף זיין **"לכם"** (אייערס). אבער ביי מצה שטייט נישט "לכם" ווי ביי ד' מינים ("ולקחתם לכם"), אזוי אז עס איז א חומרא, נישט מעיקר הדין.

מהר"ם שי"ף – ווען מען באקט מיט אנדערע

דער **מהר"ם שי"ף** ברענגט אז ווען מען באקט מצות צוזאמען מיט אנדערע מענטשן, זאל יעדער איינער נעמען זיין אייגענע – כדי נישט צו האבן א פראבלעם פון בעלות.

הלכה י"ד: ווער איז חייב אין אכילת מצה

דער רמב"ם: "הכל חייבים באכילת מצה, אפילו נשים ועבדים."

פשט: אלע זענען חייב אין מצת מצוה, אריינגערעכנט פרויען און עבדים (כאטש ס'איז א מצות עשה שהזמן גרמא).

חידושים:

1. קטן שהגיע לחינוך – וואס איז דער שיעור?

דער רמב"ם זאגט אז קליינע קינדער וואס קענען נאך נישט עסן פת זענען פטור. דער שיעור פאר חינוך ביי מצה איז **"קטן שיוודע לאכול פת"** – ער דארף נישט "פארשטיין" די מצוה (ווי ביי ברכות וואו מ'דארף "יודע למי מברך"), נאר פשוט קענען עסן ברויט.

2. חילוק צווישן "יודע" ביי ברכות און ביי מעשים

ביי ברכות שטייט "יודע" (ער דארף פארשטיין וואס ער זאגט), אבער ביי מעשים ווי עסן מצה שטייט נישט "יודע" – נאר "יכול לאכול פת". ביי לולב שטייט "יודע לנענע" ווייל ער דארף וויסן וואס ער טוט. אבער ביי מצה עסן איז דער שיעור בלויז פיזיש – ער קען עסן ברויט.

3. דער מקור

די גמרא אין **סוכה** ברענגט "קטן האוכל כזית פת" – פון ווען ער קען עסן א כזית ברויט הייבט מען אן מחנך זיין. דער רמב"ם'ס לשון "קטן שיכול לאכול פת" האט נישט א דירעקטן מקור אין די גמרא'ס לשון, אבער עס שטאמט פון די בר ייתא.

4. פראקטישע נפקא מינה – זייער קליינע קינדער

א קינד פון איין יאר אלט קען שוין עסן ברויט, ממילא איז מען שוין מחויב אים צו געבן א כזית מצה! דאס איז א זאך וואס "דער עולם ווייסט נישט וועגן דעם." מען דארף מקפיד זיין צו געבן דעם קליינעם קינד א כזית מצה פאר'ן אפיקומן, פאר שולחן עורך, ווייל שפעטער גייט ער שלאפן.

5. חינוך אדער הרגלה?

אויב חינוך מיינט טרעניען – קיינער געדענקט נישט אז ער האט מצה געגעסן ווען ער איז געווען א יאר אלט. ממילא איז עס נישט "טרעניען" אין דעם זין, נאר "הרגלה" – א הרגל פון מצוה.

6. חילוק צווישן מצוות וואס דארפן דעת און מצוות וואס דארפן נישט

ביי זאכן וואס דארפן א געוויסע דעת (ווי קידוש, ברכות) איז דער גיל חינוך העכער. אבער ביי מצה עסן, וואס איז א פיזישע מעשה, איז דער שיעור בלויז "יכול לאכול פת" – פון ווען דאס קינד קען בייסן און עסן.

חולה שאינו יכול לאכול מצה

דער רמב"ם: שורין לו ריק במים ומאכילין אותו. ואם אינו יכול לאכול – נמך ונותן לו.

עס ווערט געפרעגט אויף דעם לשון **מכין אותו מכת מרדות** – צי דאס מיינט **עד שתצא נפשו**, ווי דער כלל איז ביי מכת מרדות. דער רבינו מנוח שטעלט זיך אויף דעם לשון "עד שתצא נפשו" און נעמט זיך אן דערפאר. דער **בן איש חי** נעמט זיך אויך אן פאר דער נוסח, אבער עס ווערט באמערקט אז נישט אלע שטימען צו.

2. דער מקור פאר מכת מרדות – ירושלמי "קבלו רשותא ולוקו"

דער רבינו מנוח ברענגט דעם ירושלמי וואס זאגט "קבלו רשותא ולוקו" – זיי האבן באקומען רשות און מ'שלאגט זיי. דער רמב"ם האט גענומען דעם ירושלמי **ליטעראלי** – "לוקו" מיינט מלקות, אבער ווייל עס איז נישט קיין דאורייתא'דיגע לאו, איז עס **מכת מרדות** (מדרבנן'דיגע מלקות).

3. דווקא מצת מצוה – דער רבינו מנוח'ס חילוק

דער רבינו מנוח זאגט אז דער איסור רעדט זיך **דווקא פון כשר'ע מצה** – מצת מצוה. למשל, **מצה שלא נעשית לשם מצה**, אדער **מצה של נכרים** (ווי עס שטייט אין דער גמרא) – מעג מען עסן ערב פסח, ווייל מ'קען ממלא **נפשו מהם**. דער סברא איז: דער איסור איז נישט אין מצה בכלל אלס מאכל, נאר אין דער **היכר** פון דער מצת מצוה ספעציפיש – דווקא די סארט כשר'ע מצה וואס מ'וועט נוצן פאר דער מצוה ביינאכט.

4. א דרוש'דיגער טייטש אין "עד שתצא נפשו"

עס ווערט פארגעלייגט אז די "נפש" וואס האט געגעסן מצה איז שוין נישטא, און א נייע נפש הייבט אן מיט א פרישקייט. דאס הייסט נישט ממש טויט, נאר אז ער טראכט מער **נישט דערפון** – דער טעם פון דער מצה איז אוועק, און ער קען אנהייבן דעם סדר מיט א פרישן געשמאק.

1. צוויי פאראלעלע דינים מדרבנן

ביידע דינים – נישט עסן מצה פאר פסח און נישט עסן אנדערע זאכן נאך מצה – האבן א ענליכע סברא: מען זאל נישט האבן א טעם מצה פאר'ן סדר, און מען זאל יא האבן א טעם מצה נאכ'ן סדר.

2. חילוק צווישן "מדברי סופרים" און "אסרו חכמים"

דער רמב"ם באנוצט צוויי פארשידענע לשונות. "מדברי סופרים" איז א קאפ-כותרת פאר'ן גאנצן אפטייל. "אסרו חכמים" איז א באזונדערע הלכה.

3. דער טעם פון "היכר" – נישט בלויז לתאבון

דער רמב"ם זאגט "**כדי שיהא היכר לאכילתו**" – עס זאל נישט אויסזען ווי סתם אינמיטן עסן. אויב מען עסט מצה דעם גאנצן טאג, איז ביינאכט נאך א שטיקל מצה נישט קיין באזונדערע זאך. דער רמב"ם'ס טעם איז נישט (נאר) אז מען זאל עסן מיט תאוה, נאר אז עס **אל זיין א דערקענבארע מעשה**. דער רמב"ן זאגט נישט "היכר" אלא אנדערש.

מי שאכל מצה בערב פסח – מכין אותו מכת מרדות

דער רמב"ם: "מי שאכל מצה בערב פסח מכין אותו מכת מרדות."

פשוט: ווער עס עסט מצה ערב פסח באקומט מכת מרדות (מדרבנן'דיגע מלקות).

חידושים:

1. "עד שתצא נפשו" – א כלליות'דיגע דין אין מכת מרדות

תמלול מצה

הלכות חמץ ומצה פרק ו' – מצות אכילת מצה: מי פירות, מצה עשירה, און לחם עוני

הקדמה: סדר הלימוד אין רמב"ם הלכות חמץ ומצה

Speaker 1:

מיר לערנען ווייטער אין רמב"ם, און ס'איז נישט קיין חידוש, דער רמב"ם האט ספרים גרויסע מיט מנהגים.

ס'איז הלכה אה, אין הלכות, ווארט ס'איז נישט אין הלכות סוכה, ס'איז אין הלכות... הלכות פון די... דאס הייסט הלכות חמץ ומצה. מיר האבן געלערנט הלכות חמץ, און יעצט גייען מיר לערנען הלכות מצה.

פרק ו' – מצות אכילת מצה

פרק ו' רעדט פון די מצוה פון עסן מצה, ספעציפיקלי די ערשטע נאכט פסח איז דא א מצוה פון עסן מצה. א גאנצע פסח איז נישט דא קיין מצוה, ס'איז דא אן איסור חמץ, אבער ס'איז נישט קיין מצוה צו עסן מצה. דאס איז לויט'ן רמב"ם.

חזרה: וואס מיר האבן ביז יעצט געלערנט

און יעצט לערנען מיר וויאזוי, וועלכע סארט... ביז יעצט האבן מיר געלערנט מער ווייניגער, לאמיר זאגן אזוי, ביז הלכה ג' רעדט זיך וועגן מצות אכילת מצה, שטימט? מיר האבן געלערנט ווען מ'דארף עסן, וויאזוי, אין וועלכע אופן, מיט כוונה, אן כוונה, בלע, לא בלע, און אזוי ווייטער.

פון הלכה ד' האט מען אנגעהויבן צו רעדן פון וועלכע סארט מצה מ'דארף עסן, רייט? שטימט? וואס איז די כשר'ע מצה און אזוי ווייטער. פון וואס די כשר'ע מצה דארף זיין געמאכט, מער ספעציפיקלי, רייט?

מיר האבן געלערנט אין הלכה ד' אז ס'דארף זיין געמאכט, רייט? מ'קען עס רופן חומר המצה, ס'דארף זיין געמאכט פון איינע פון די חמשת מיני דגן, פון דברים הבאים לידי חימוץ.

אקעי, נאכדעם האבן מיר געלערנט אנדערע הלכות פון... יא, אויב ס'איז צעמישט, אויב ס'האט א טעם דגן, מיר האבן געלערנט אז ס'איז דא א

מחלוקת וועגן דעם, אנדערע שיטות. מיר האבן געלערנט אן ענין פון... נאך א דין, עיסה שנילושה, וואס איז לכאורה א דין פון לשמה, ס'דארף זיין משומרת לשם מצה. ס'איז נישט פאר די זעלבע ריזען, ס'באלאנגט נישט אין די ריכטיגע פלאץ אין הלכה, רייט?

שוין, יעצט האלטן מיר אין הלכה ה', אדער אה, ס'איז די ענד פון אדער אינמיטן הלכה ה', וואס נעמט אונז נאך א הלכה.

דיסקוסיע: חילוק צווישן מצות מצה און מצות סוכה

Speaker 2:

איך וויל פרעגן א קלייניגקייט. די הלכה אז די ערשטע נאכט איז א מצוה און די אנדערע נעכט איז נישט קיין מצוה, איז זייער ענליך צו וויאזוי מ'לערנט אין הלכות סוכה, רייט? אז די ערשטע נאכט... אבער ס'איז דא א חילוק. דער רמב"ם אין הלכות... ווי בין איך דא? וואס איז די חילוק?

Speaker 1:

ער הייבט אן הלכות לולב, סוכה ולולב, זאגט ער טאקע, אה, **תחילה בליל יום טוב הראשון מצות עשה מן התורה לאכול כזית מצה בסוכה**. אבער הייבט אן, קייט צו מצות סוכה, שייך אכילה ושתייה, ווערט דארט בסוכה כל שבעת ימים.

עס איז נישט קיין מצוה וואס מ'איז מחויב צו טון. ניין, עס איז נישט קיין חיוב צו עסן. מ'האט אזא חיוב צו וואוינען אין די סוכה זיבן טעג. אויב דו ווילסט נישט עסן, קענסטו פאסטן, אבער דו מוזט זיך דרייען אין די סוכה. אבער זיך דרייען למשל נישט דא, דו דארפט שלאפן נישט דא, דו דארפט זיך דרייען.

Speaker 2:

זאל מען זען. ס'איז דאך א חילוק דאך די חילוק הידיעה אז מ'מאכט נישט קיין ברכה. אין פסח מאכט מען נאר א ברכה די ערשטע נאכט, און סוכות מאכט מען א ברכה אלע טעג.

Speaker 1:

די עפעס די שמירה וואס ס'שטייט אין פרק ה', וואס ער רעדט דארט וועגן שמירה פון חמץ, יענץ איז אזא שמירה וואס יענץ טאר מען נישט עסן א גאנץ פסח. ס'שטייט נישט דארט אז ער רעדט פון די מצוה פון עסן מצה, אדער ער רעדט פון די ענין. אזוי ווי אלע אנדערע הלכות וואס שטייען דארט ווי אזוי מען...

אבער ווייל אין פרק ה' רעדט דער רמב"ם פון חמץ, דערמאנט ער נישט די זאך פון באקן לשם מצה. ער דערמאנט נאר פון אפהיטן פון ווערן חמץ'דיג. און אויב ער דערמאנט בכלל נישט די ענין פון לשם מצה... לויט ווי איך זע, דערמאנט ער עס נישט. ער ברענגט לשם מצות מצוה, אבער ניין, נישט די ענין פון לשמה. די גאנצע ענין פון לשמה שטייט נאר דא ביי די דין פון עיסת הכלבים. אזוי איז לכאורה.

אבער דא שטייט נישט "הואיל והן משומרות לשם מצה". ניין, דאס איז א דין לשם מצות מצוה, נישט קיין דין פון... איינמאל דו ווייסט אז ס'איז נישט דא אזא איסור צו עסן פסח, רייט? ניין. אקעי.

ביאור: שמירה מחמץ vs שמירה לשם מצה

סא, ס'קען אפשר זיין אז ער זאגט אז "הואיל והן משומרות לשם מצה", מיינט ער נישט עפעס עקסטער מער ווי ס'שטייט אין פרק ה'. ער מיינט צו זאגן, ס'דארף זיין משומרות, ס'זאל נישט זיין חמץ. אבער אויב דו ווילסט יוצא זיין די מצות מצה, דארף עס זיין משומר לשם מצה. דאס איז א דין, עקזעקטלי, אין הלכות אכילת מצה, ס'איז נישט קיין הלכה אין שמירה מחמץ.

סתם אויף צו עסן פסח אינדערפרי, דארף זיין... און אין הלכה ט' זאגט ער עס מער קלאר, אז אפילו איינער האט געמאכט ריקיין עבין, וואס קומט אויך... ריקיין עבין טאר נישט ווערן חמץ, דוכט זיך, איך ווייס נישט. ער האט נישט געזאגט אז ער האט נישט געמאכט די מצות. לכאורה, ריקיין עבין איז דבוק אין... עקזעקטלי.

Speaker 2

מיר זענען דאך דא, די שאלה איז נישט אז ס'איז חמץ, די שאלה איז משום לשמה. און עיסת הכלבים רעדט מען פון פסח'דיג, אבער ס'איז נישט משומר לשם...

Speaker 1

חמץ, שמירה מחמץ איז מער אזויווי א שמירה פון אן איסור, און לשם מצות מצוה איז מער ווי א הכנה צו א מצוה, צו א מצוה. אזוי ווי... יא. זייער גוט.

הלכה ו': מצה שלשוה במי פירות

Speaker 1

מצה שלשוה במי פירות. יעצט לערנען מיר נאך הלכות פון וואס מען איז יוצא. ס'איז דא נאך א הלכה אז די מצה וואס מיר עסן, די שיעור, די מצה וואס איז די ליל ראשון דארף זיין לחם עוני, ממילא איז דא א שאלה פון מי פירות.

איז מיט וואס איז מען יא יוצא, צדיק? האסט געליינט זייער שיין. אה, מצה שלשוה במי פירות יוצא בה ידי חובתו בפסח. אבער אין... אבער דו זאלסט פארשטיין לכתחילה? ניין, ניין, אבער אין לשין אותה ביין ושמן ודבש וחלב. דאס הייסט, מי פירות יא, אבער יין ושמן ודבש וחלב נישט. כמו שנאמר "לחם עוני" ה"ק.

דיסקוסיע: חילוק צווישן מי פירות און יין/שמן/דבש/חלב

Speaker 2

און וואס איז מיט יין? זיי האבן שוין גערעדט וועגן נאך א זאך, וואס דאס איז נאך א חילוק פון הלכות. ס'איז אינטערעסאנט, אין סעיף ד' איז געשטאנען, יא, זיי האבן גערעדט א הלכה, אין פרק ה' איז שוין געשטאנען די הלכות וויאזוי צו מאכן מצות?

דארט איז געשטאנען אז מען מעג אריינלייגן תבלין, שומשוין, קצח בבצק, און מען מעג אויך מאכן מצה עשירה. נאר די ערשטע טאג טאר מען נישט,

אויף סוכה אלע טעג.

Speaker 2

די גמרא פרעגט תוספות און אלעס דיקא פאר דעם.

Speaker 1

אה, תוספות רעדט וועגן דעם? און וואס איז זיין ענטפער?

Speaker 2

ניין, מ'קען פארשטיין אזוי, ווייל עס איז טאקע נישט קיין מצוה, אבער אויף א מענטש דארף דאך לעבן, דארף ער דאך עסן. און אויב די תורה זאגט דו זאלסט טון באופן זה, דו זאלסט נישט עסן חמץ נאר מצה, אדער די ענטפער איז, אדער קענסטו עסן פרוכת, קענסטו עסן טרויבן.

מה שאין כן סוכה, איז יא דא עפעס א מצוה אז דו זאלסט זיך דרייען אין די סוכה די טעג. דו מוזט טאקע נישט עסן, סתם אזוי איז נישט מצוה. בקיצור, דאס איז א נושא, די אלע ראשונים האבן זיך שוין געטרייט צו פארשטיין די חילוק אויף די זעלבע.

Speaker 1

בקיצור, איך וויל... לאמיר זען. ביידע האבן צו טון מיט דעם אז ס'שטייט מקרא קודש נאר די ערשטע און לעצטע יום טוב.

Speaker 2

ניין, ס'איז נישט מקרא קודש. ס'האט גארנישט צו טון מיט דעם. ס'האט גארנישט צו טון מיט מקרא קודש, ס'מיינט נאר איסור במלאכה.

Speaker 1

די גמרא לערנט ארויס פון וואס?

Speaker 2

ס'האט צו טון מיט א גזירה שוה. יא, אקעי. בקיצור, סוכה לערנט זיך דאך פון פסח, אבער פסח לערנט זיך דאך אויס.

Speaker 1

בקיצור, לאמיר לערנען צוריק אנצופאנגען וואס אונז ווייסן, וואס אונז לערנען דא. אקעי? מיר גייען אנהייבן לערנען וויאזוי מ'מאכט מצות, פון וואס מ'מאכט די מצות. אקעי? פון וואס מ'מאכט די מצות, וויאזוי צו באקן די מצות.

חידוש: צוויי סארטן שמירה – שמירה מחמוץ און שמירה לשם מצה

Speaker 1

אבער איך ווייס אז מ'האט שוין געלערנט דעם, ס'איז זייער אינטערעסאנט. אין פרק ה', אויב דו האסט נאך געוואוסט, די עיקר ענין פון שמירת המצות, וואס מ'האט שוין געשטאנען אין פרק ה'.

Speaker 2

אה, ווייל מאכן מצות איז די מצוה פון שמירה פון חמץ.

Speaker 1

און נישט... זעט אויס פון די רמב"ם, אויב מ'איז שוין מדייק אזוי, זעט אויס אז די ענינים פון שמירה וואס מ'לערנט אין פרק ה' איז נישט קיין ענינים פון מצות אכילת מצה. עס איז אין די ענינים פון איסור אכילת חמץ.

ניין, די מצוה וואס ער דארף ביי די מצוה איז נישט אז ער גרייט זיך צו האבן מצות פאר פסח. ניין, עס איז דא א חילוק. דו ווייסט, מיר האבן יעצט געלערנט אין הלכה ו', אז טייג וואס איז משומר לשם עיסת הכלבים, דאס קען מען עסן א גאנץ פסח, רייט?

צוויי סארטן שמירה

ס'איז דא צוויי סארטן שמירה. ס'איז דא שמירה לשם מצה, אויב איז עס לשם מצה, דאס קען מען עסן... מען קען נישט יוצא זיין מיט דעם די מצוה, אבער אוודאי קען מען עסן מארגן.

וואסער... זייער גוט, דאס פרעג איך דיר א שאלה. אנדערע זאגן אז דעמאלטס איז ער נאך ערגער, דעמאלטס איז ער נאך ערגער ווי געווען? אדער דעמאלטס איז ער נאך מער מחמץ אויב ס'האט אביסל מיס.

קשיא: ווי קען מען זיין יוצא מיט מי פירות אויב ס'איז נישט מחמץ?

פרעג איך דיר, סאו מ'מעג יוצא זיין מיט מצה הגם ס'איז נישט מחמץ? סאו אונז האבן מיר געלערנט פריער אז ס'דארף זיין פון א מין דגן וואס איז מחמץ, אבער די מים דארף נישט זיין פון א מין מים וואס איז מחמץ. מין פירות, דארט איז דער איינוואוינער וואס מ'איז יוצא... יוצא זאכן, וואס איז דא פיינע זאכן, אפילו עפעס קען נישט מאכן מיט זיינע אינטערעסאנטע זאכן.

אבער וואס איז דאס וואס דער ברענגער פון אונזערע...

הלכה ו' (המשך): מצה שלשה במי פירות

און וואס זענען מי פירות? איז געווען יין וחלב ודבש. זייער אינטערעסאנט, ווייל דא לייגט ער אריין יין וחלב ודבש. לגבי יענץ, אבער לגבי די ענין פון מחמץ זיין, די אלע זאכן זענען נישט מחמץ. אבער יין, ווי איז די רמב"ם שרייבט מימות שבעולם. איך קען נישט פרעגן די שאלה, ווייל דאס איז אן אנדערע מין חימוץ. דא נעמט ער אן א גרויסע חילוק, אז דער רמב"ם האלט אז מי פירות אליינס איז נישט מחמץ, און מי פירות צוזאמען מיט וואסער איז יא מחמץ. זייער גוט.

יעצט פרעג איך דיר א שאלה. דעמאלטס איז נאך ערגער ווי מים. אבער דער רמב"ם זאגט, ער איז עלול להחמץ אויב ס'האט אביסל מים. און פרעג איך דיר, סאו מען מעג יוצא זיין מיט מצה אפילו ס'איז נישט מחמץ? סאו אונז האבן געלערנט פריער אז ס'דארף זיין פון א מין דגן וואס איז מחמץ, אבער די מים דארף נישט זיין א מין מים וואס איז מחמץ. ביי מי פירות, זאגט דער רמב"ם אז מ'איז יוצא חובת אכילת מצה בפסח אפילו אויב ס'קען נישט מחמץ זיין. זייער אינטערעסאנטע זאך.

אבער וואס איז דאס וואס דו רעדסט פון... שטימט זייער גוט. פשוט. וואס איז די פראבלעם? עפעס שטימט נישט? ס'שטימט זייער גוט. אלעס שטימט. אמת? שוין.

דיון: דער חילוק צווישן מין דגן און מין מים

איך דארף אבער פארשטיין, לכאורה זאגסטו זייער גוט. אויב מצה האט נישט געקענט קומען לידי חימוץ, זעט אויס אז די הלכה איז נישט אז ס'דארף קענען קומען לידי חימוץ, נאר ס'דארף זיין פון די מין אבל דא חימוץ. אבער למשל אין די מים שטייט נישט קיין הלכה וועגן די מין. ווייל אויב דו וועסט טרעפן א וועג צו מאכן מצות אן מים בכלל, און בכלל איז עס נישט שייך, אויב איינער וואלט ווען געהאט אזא טעכנאלאגיע, לכאורה וואלט מען געמעגט. ווייל דאס שטייט "אבל דא חימוץ", מצה דארף זיין פון א מין ווייץ אבל דא חימוץ.

אבער איך פרעג דיר, אויב דו קענסט זאגן אז שמירת המצות זאגט מען ממש אז ס'קען ווערן חמץ, און דו היסטט עס אפ. מ'קען דאס זאגן אויף אלע מיני זאכן. ס'איז נישט וואס מ'זאגט טאקע. אמת? אלעמאל איז די קשיא וואס מ'זאגט טאקע, נישט וואס מ'קען זאגן. שוין, לאמיר זען די רמב"ם. ניין, דו זאגסט וואס מען קען זאגן, איך זאג נישט וואס מען קען זאגן.

שוין. וואס איז די פראבלעם? אלעס שטימט.

דער מגיד משנה און אנדערע ראשונים

דער מגיד משנה ברענגט אז אנדערע ראשונים קריגן זיך מיט'ן רמב"ם און זיי זאגן אז אלע מי פירות מאכט מצה עשירה. ווער זענען די אנדערע און פארוואס זאגן זיי זיך אזוי?

אה, נאכאמאל, זאגט דער מגיד משנה, "אמנם יש אומרים שאין יוצאין מצה אלא במי פירות בלבד, אולם פירות עם מים לפי שאינו נשמר מחימוץ, וכל שאינו בא לידי חימוץ אין יוצאין בו ידי חובת מצה". דאס איז די ראייה פון רבנו דוד בן נחמי.

רבנו דוד בן נחמי, עס קען אריין אז אפשר וויל ער אריינלערנען אין רמב"ם אז דער רמב"ם רעדט נאר לגבי די ענין פון לחם עוני. עס קען אריין אז דער

פארוואס? ווייל ס'דארף זיין לחם עוני, און לחם עוני דארף זיין דווקא... די לשון הרמב"ם איז "ביום ראשון לבדו שצריך להזכיר לחם עוני".

נאר דאס איז די הלכה פון יום ראשון, מיינט ער צו זאגן די הלכה פון... ס'איז אינטערעסאנט אז דא שטייט יום ראשון, וואלט מען געקענט זיך טועה זיין אז ער מיינט דעם גאנצן ערשטן טאג. ניין, ווען ער זאגט יא יום ראשון מיינט ער צו זאגן די מצות אכילת מצה.

Speaker 1

אבער וואס גייט דא פאר? מצה שלשה במי פירות יוצא בה ידי חובתו בפסח. זייער גוט. אבער נישט ביין ושמך ודבש וחלב. פארוואס? יין ושמך ודבש וחלב איז נישט די זעלבע גדר ווי מי פירות? ניין, האסטו יעצט דיסקאווערט.

חידוש: מצה עשירה מיינט יין/שמך/דבש/חלב, נישט מי פירות

ווי דער רמב"ם האט דערמאנט אין פרק ה' הלכה ק', זאגט ער "מותר ללוש את התבלין והשומשומין והקצח בתוך הבצק". איך רעד דא פון מי פירות. "חייב מותר ללוש את העיסה במים ושמך ודבש וחלב, אלו וכיוצא בהן. וביום ראשון אסור ללוש אותה אלא במים בלבד". אלא במים בלבד. "שלא יחמיץ ויגיד עליו שהוא לחם עוני".

האסטו יעצט מגלה געווען... מים אדער מי פירות? האסטו יעצט מגלה געווען, אוודאי דא איז דווקא און דארט איז לאו דווקא. האסטו יעצט מגלה געווען אז מצה עשירה מיינט יין, שמך, דבש וחלב. מי פירות קומט פון מקוה מים, אזוי. לויט די רמב"ם, אזוי האט די רמב"ם פארשטאנען. צו יעדער איינער פארשטייט אזוי ווייס איך נישט, אבער אזוי האט דער הייליגער רמב"ם פארשטאנען.

Speaker 2

איך האב געמיינט אלץ אז ס'הייסט דאך, אז ס'איז אלע מיני מי פירות, נישט אזוי ווי דו האסט געפרעגט. וואס דו האסט געמיינט, איינער האט דך געפרעגט וואס דו האסט געמיינט? איך האב מיך אליין געפרעגט. איך האב געמיינט, איך זאג דיר, האסטו געמיינט, איך קען דיר נישט העלפן.

ביאור: מי פירות איז נישט חשוב, יין/שמך איז חשוב

Speaker 1

מי פירות איז אן אנדערע פראבלעם. שמך איז אויך מי פירות, איך מיינ ס'איז ווערט איך זאל דיר זאגן. ס'איז אן אנדערע, מ'קען פארשטיין פשוט וואס מי פירות זאגט די גמרא אסאך מאל איז א זיעה בעלמא, ס'איז נישט קיין חשוב'ע זאך. יין און שמך איז אויך מי פירות, איך מיינ יין און שמך איז אויך מי פירות, אבער ס'איז חשוב.

פארוואס שטייט מעשר ראשון? ס'רעדט זיך נישט פון מי פירות. פון וואו פארשטייטו? איך וועל דיר זאגן פון נאך א פלאץ. ס'זעט אויס ווי חז"ל האבן נישט אנגעקוקט מי פירות ווי א חשוב'ע זאך, ס'איז זיעה בעלמא, ס'האט נישט קיין ברכה. מה שאין כן ביי יין און שמך איז דאך א חשוב'ע זאך. אבער לדעת רבינו משה איז נישט קיין חילוק, ס'איז נישט מעשר ראשון.

מה שאין כן אין די חמץ למשל, איז דא א פלאץ, איז דא אן אנדערע שאלה. דו האסט געלערנט פרק ה', וואס האבן מיר געלערנט? וואס שטייט אין פרק ה' וועגן מי פירות? וואס זאגט שטיין אין פרק ה' וועגן מי פירות? לאמיר זען.

מי פירות אין פרק ה' – לגבי חימוץ

איינמאל אין די חמץ, שאין מי פירות מחמיצין אלא אם כן נתערב בהן מים. און וואס זענען מי פירות? זאגט ער יין וחלב ושמך ודבש וזיתים. ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל דא לייגט ער אריין יין וחלב ודבש וזיתים. לגבי יין, ס'איז א תימה, אבער עניוועי, ס'איז נישט קיין ענין פון מחמץ זיין.

די אלע זאכן זענען נישט מחמץ, אבער יין איז דאך רובם של מים שבעולם. וואס טוט זיך אביסל וואסער מחמץ? אונז האבן מיר א גרויסע מחלוקת אין די רמב"ם, אז מי פירות אליינס איז נישט מחמץ, מי פירות צוזאמען מיט

"מביא" מיינט אויב מ'פארשטייט נישט עפעס. אויב מ'פארשטייט איז דאך גוט. "מביא" מיינט נישט קוקן נאר מפרשים. מצה שלושן במים פירות. איך האב שוין געלערנט פיר מיליאן מאל. יעצט גיי ווייטער.

מורסן וסובין

די נעקסטע הלכה, "אין לשון אלא יוצאים בו, אין יוצאים אלא בפת מורסן". מורסן איז וואס מ'מאכט פון די פסולת פון די חיטה, ווייסט, whole wheat מצה. דארף מען וויסן, whole wheat האט נאר אביסל מורסן. אבער לשון טהור, ער זאגט אזוי, אבער לשון קמה וסובין שלא במורסן, איז יא גוט. אויב ס'איז נאר געמאכט פון די שלאכץ נישט.

אה, דאס איז וואס ער מיינט? יא. אה, דאס איז וואס ער מיינט. וואס איז דער חילוק פון די צוויי זאכן? ס'איז ביידע די זעלבע זאך.

סא ער זאגט, "מורסן ופסולת החיטה היוצאת מתחלת הניפוי, וסובין משאר הפסולת". Whatever that exactly means. אקעי.

דיון: וואס איז כשר און וואס נישט

נאר וואס זאגט דער רמב"ם אין א הלכה? אז דו זאלסט נישט מיינען אז לחם עוני מיינט דווקא ארימע ברויט וואס האט אויך אסאך שלאכץ, נאר אויך פסולת נקיה קען הייסן לחם עוני. מ'קען זיין מקיים די שלאכץ אנשטאט, נאר נישט מקיים די... אה, לחיים! נישט קיין רייכע זאך מיט קיין דבש ויין ושמן. סא וואס טוט מען נישט און וואס טוט מען יא? I'm confused. נאר מיט מורסן און מיט סובין איז נישט גוט? פארוואס נישט? ס'איז דאך אן ענין אז ס'זאל זיין... ס'איז דאך פת נקיה.

סובין איז נישט קמה. סובין איז נישט קמה. Seriously? יא. דאס איז דער פשט? יא? יא. אה, דאן אויב דער לחם משנה וואלט עפעס געזאגט, וואלט איך... אבער איך זאג איך פארשטיי נישט, דעמאלטס מאכט אזוי יא. העלא?

אממ... איך בין jealous אז איך געב מער attention פאר די לחם משנה. Exactly. אריבערגעגאנגען צו די מענטשן. אריה חי און א כלב מת, א כלב מת און אריה חי. איך מיינ אז ס'שטייט א כלב חי און א אריה מת. איך בין דאך א כלב חי, איך בין דאך דא.

דער לחם משנה וועגן מורסן וסובין

ער ברענגט אזאך אין הלכות חלה, שטייט אזא הלכה אז... אויב מען האט געמישט מורסן איינס מיט סובין, זעה איך נישט קיין דרך צו שטערן.

אה, ס'איז נישט אזוי פשוט. אין די גמרא איז דא "פסדרוא מניהו". ס'איז יעצט די שאלה, דער רמב"ם זאגט "פסדרוא" מיינט אז ס'האט ביידע. אנדערע לערנען "פסדרוא" מיינט דוקא מורסן. ס'איז א שאלה וויאזוי מ'איז יוצא מיט אים. אקעי, די גמרא זאגט א צד אז מ'דארף דוקא פסדרוא.

ניין, "יכול... אה, הלכה לא זה ולא זה". אה, ס'קען זיין וועגן דעם וויאזוי דער רמב"ם ענטפערט די זאך, ווייל אנדערע האבן רב אייזיק לחם עוני. דער רמב"ם איז נישט חושש, ער זאגט דאס איז די גמרא. וואס וואלט מען מיינען? אז מ'איז נאר יוצא מיט פסדרוא, נאר יענץ הייסט לחם עוני? דער רמב"ם זאגט, פסדרוא מיינט אז ס'האט אריינגעמישט מורסן. ניין, איך זאג וויאזוי מ'לערנט לויט'ן רמב"ם, וואס דער רמב"ם וואלט מסתמא אויך געלערנט. פסדרוא מיינט געמישט. און די גמרא זאגט, וואס וואלט מען געמיינט? אז מ'איז נישט יוצא מיט געמישט, ווייל אפשר דארף מען האבן לחם עוני? אה, פארקערט, אז מ'איז נישט יוצא מיט... אה, אז מ'איז נישט יוצא מיט נקיה, תלמוד לומר. אבער די וואס לערנען אז פסדרוא מיינט נאר מורסן, פלאגן זיך ארום מיט'ן רמב"ם, אבער ס'איז נישט נוגע, ווייל מיר לערנען דעם רמב"ם.

אקעי, זייער גוט.

מקורות פון די הלכה

די מגן אברהם און די אלע אחרונים זאגן אז דאס קומט פון... "וסובין שלא במורסן" איז נישט אזוי שטארק. איך מיינ נישט צו זאגן פון דעה. ניין, פון דעה. זיי זאגן אויך נישט די שיעור. זיי זאגן אויך די שיעור, אז ס'קומט פון מסכת חלה, וואס דארט שטייט אז מורסן וסובין לא חשיבי פת, און וואס

רמב"ם איז אויך מודה אז עס איז א מחמץ. ער מיינט צו זאגן ווען מען לייגט אריין אביסל וואסער. איך וואלט נישט געמיינט אזוי גרינג.

סא, א מינוט, וואס זאגט דער רמב"ם?

"אמר אברהם, האב"ד, אין יוצאין במצה שנלושה במי פירות בלבד. והאי דשטבלו בשמן או בדבש, אם נתבשל, אין יוצאין בו".

יא, דאס איז נאך א זאך. אויב עס איז געווארן געקאכט, איז וואס? דעמאלטס איז מען נישט יוצא.

אה, אה, אה, דער רמב"ם מאכט א חילוק צווישן מיט וואס עס איז געווארן געלוש'ן, ער זאגט דיר ניין.

ניין, ער זאגט נישט אנדערש ווי דער רמב"ם מצד דעם.

לאמיר גיין ווייטער.

אה, דאס שטייט דארט נאך, אז ער רעדט ווען מ'האט עס אנגעשמירט נאכדעם, נישט אז עס איז געווארן געקאכט.

איז עד כאן הלכות מי פירות.

כמו שביארנו, סך הכל האט ער שוין געזאגט די הלכה איינמאל, אבער דארט האט ער נישט געזאגט די חילוק אז יין, שמן, דבש, דווקא מי פירות איז כשר. אבער דאס איז בעיסקלי, און דער אשכול האט ער אויך געברענגט א ראייה אויף דעם. נישט נאר איין לשון אין רבנו דוד, מ'איז נישט יוצא. דאס איז דער חידוש.

ס'איז לכאורה פשוט, ביי עניוועיס.

יא? לאמיר גיין ווייטער.

די גמרא וועגן "יום הקמה" ולחם עוני

די זאך קומט פון די גמרא. די גמרא זאגט "יום הקמה", רבי מאיר זאגט "יום הקמה" ליתן לו שיעור. זאגט ער, א מצה איז דאך אן ענין פון "לחם עוני". דו עסט א מצה אין "יום הקמה", וואס איז די ענין דערפון? אז עס זאל זיין אן ענין פון "לחם עוני". ס'איז נישט פשוט. אבער אויב דו עסט עס אין אנדערע טעג, איז עס נישט פשוט. אבער אויב דו עסט עס אין אנדערע טעג, איז עס נישט פשוט.

אבער על כל פנים, וואס מיינט "יום הקמה"? מיינט עס די ערשטע טאג? ניין, ער מיינט צו זאגן די ערשטע צוויי. ער מיינט בכלל נישט די ערשטע טאג, ער מיינט די ערשטע נאכט. אה, אקעי, אקעי. ער מיינט אזוי פראקטיש. ער רעדט דאך נאך אלץ פון די מצוה פון "לחם עוני", ער רעדט דאך בכלל נישט פון... דאס איז נישט קיין קשיא אויף רבי מאיר. ער מיינט פראקטיש, ער מיינט די מצוה, ער מיינט נישט די עצם פון די ערשטע טאג. ס'איז פשוט, ס'איז נישט קיין חידוש וואס דו זאגסט.

דער לחם משנה'ס תירוץ

אקעי, יעצט, נאך א זאך וואס מ'איז נישט יוצא, אקעי? איין יוצא. יא? אויב דו ווילסט לערנען אן ענין, אדער דו ווילסט זוכן פראבלעמען. אממ, יא. האסט א פראבלעם? דער "לחם משנה" קריגט זיך מיט'ן "מגיד משנה", און ער פרעגט די קשיא וואס דו האסט געפרעגט, וויאזוי שטייט דאך אז ס'דארף זיין "בל יחמץ"? זאגט ער, "ויש לי לתרץ, דכל הדברים שאינן בל ידחמץ בשום צד ואופן שבעולם, כגון חיטה, אי אפשר לעשות ממנה מצה לשמה, דהרי המצה היא בל ידחמץ, ואיך שמים גורמים שלא תחמץ?" וואס איז די פוינט? ער זאגט וואס איך האב דיר געזאגט.

עפעס שלעכט וואס איך האב דיר געזאגט אז דו דארפט רעדן מיט אנדערע מענטשן יעצט? איך בין דאך דא. וואס איז דאס? ס'איז נישט שוין. יא, אקעי. איך וויל זען אויב נאך מענטשן האבן אזוי גע'קליר'ט דיר. ס'איז פשוט אז דאס איז די פארשטאנד, ס'איז נישט קיין גרויסע תורה. אקעי. ווייל דער דרוק האט אריינגעריקט די אלע מענטשן דא, און דו מיינסט אז דו דארפט רעדן יעצט מיט די אלע מענטשן. וואוילע מענטשן, און יעצט לערן די זאכן. אקעי? איך גיי דיר קויפן א רמב"ם אן די אלע זאכן, און לאז אפ.

1 Speaker: איך מיינן אז וואס עס זעט אונז דא מגעמישן ברענגען, דער גאמאל, עס זעט אויס אז דער שאלה איז וואס ס'הייסט פת. ווייל אויב מען קאכט אפ א אזוינע מאכט א קניידלעך, ס'פאלט נישט קיין... יא, אין הלכות ברכות איז דא דער שאלה. ס'נומסט אז יעדן זייט וואס מען מאכט פון טייג איז פת, אויטאמעטיקלי. אויב מען מאכט עס אין א הלפות, דא איז דער חידוש וואס הייסט יא פת. איך קען אפאר נאר אפאר נישט זיין א פת. אזוי ווענער מאכט קניידלעך, און מיינן יוצא מיט דעם מצוות למצל? קניידלעך?

2 Speaker: איז עס שוין געמאכט פון מצל... מען מאכט א פרישע קניידלעך.

1 Speaker: אבער רב, מען מאכט עפעס א... אזוי ווי אסאך מיכלים וואס מ'קאכט אויף מ'נעמט מעילער און מ'קאכט אין אטאפ. קישקע... וואס האט נישט קיין דעם פאסט, לגבי ברכות, לגבי פארשידענע זאכן.

וואס זעט דא דער רבי'ן, וואס האט עס געהייט מיך נישט שוין. סיי וואס וואס איז געווארן געקאכט פון... או, זאגט דער הייליגער, זייער געזאגטער מגיד מישלט, זעהן מחלוקת ווענגענונים בכלל.

2 Speaker: אה, מחלוקת ווענגענונים...

1 Speaker: אמממממ... נישט קיין פשוט'ע זאך. אילף וואס מען לייגט אריין וואסער, קעהלי קודם, און נאכטעם טאנצט מען אריין דער עסר. יא, איך גליין אז ס'איז עפעס מער ווי סטאמט די וועג זיין. מרביינו ס'אווער דערסי הלכות, אז מען איז א סעלף וואס לויטשנא, ביידע הייסט נאמי, וויץ מחלוקת ועוד... אינדערסאנט, צוויי זאכן וואס דא האט אדום פון פסק, ווי עס ברענגט א קרחות ברכות, וואס אויך האט לכאורה.

אבער ביז ווייל האט מ'האסט געלערנט... ס'איז דא... אממממ... פאר דעם... לגבי חלה... וואס הייסט פסק, איז דער אלעממיל לשון... **חייב בחלה ויוצא בו את חובתו בפסח.** איז דער רבנו ירוחם האט געהאלטן אזוי ווי דער רמב"ן און דער רשב"א, אבער דער הייליגער ראב"ד האט אנדערש געזאגט. דער הייליגער ראב"ד האט געזאגט, **"מעשה אלפס, אפילו גבלא דאורא,"** מיט דעם איז דער ראב"ד מודה אז ס'הייסט לחם.

קומען מיר ביינאכט, אזוי ווי איך האב געזאגט אז מ'דארף מאכן המוציא פאר אלעמען, ביינאכט גייט מען זאגן די גאנצע ברכת המזון, אזוי ווי מ'זאגט די גאנצע ברכת המזון, יעלה ויבוא, רצה והחליצנו, אלעס. אגב, למעשה חול המועד, אלא אם כן מ'איז נישט א יום טוב'דיגע סעודה, אבער אן אנדערע זאך, ער ברענגט א ראייה, ווייל רב הונא האט געזאגט, **"חריכה דתרתיה שמע מינה לחם."**

איך ווייס נישט, ס'איז דא עפעס א פראבלעם פון חמץ. אגב, ער איז מודה צום רמב"ן אז ס'איז לחם, אבער ס'איז א שאלה פון חמץ, איך ווייס נישט.

2 Speaker: למאי דפליג מהרש"א?

1 Speaker: אה, ס'איז א סברא שלו, ער זאגט אן אייגענע שיטה. "למצות איכא מאן דפליג משום סברא קיימא."

2 Speaker: ווי זאגט ער אויף דעם ראב"ד?

1 Speaker: אבער איינער א יוסף נוריס, ער דינגט זיך אויף א ראייה פון די גמרא אין דף מ' בכלל.

על כל פנים, שוין. דער רמב"ן זאגט אז מ'קען מאכן אזוי.

אפיה בקרקע

1 Speaker: **אפילו אפיה בקרקע,** וואס איז דאס? וואס איז די חילוק פון אפיה בקרקע? ווייסטו וואס אפיה בקרקע איז? אזוי ווי די אראבערס מאכן פיסא. דו ווייסט ווי אזוי זיי מאכן פיסא די טעג? זיי מאכן א גרוב, זיי לייגן פייער אין די גרוב, און זיי קלעפן עס אויף די זייט. אפיה בקרקע, הכיבוד דאורא.

2 Speaker: אהא, ער האט געזאגט אז ס'איז גבלא בעלמא, whatever that is

האבן זיי געזאגט? מ'דארף האבן פת. זיי זאגן אז... און אהער שטייט "יכול לא יצא אלא בפסדרוא", דארף מען זאגן אז פסדרוא איז נישט חמשת מיני דגן, נאר ס'איז די שאלה צו חמשת מיני דגן איז נישט קיין עכטע קמח.

איך הער. ווער ווערט מחלק דא?

מצת שלמה

אקעי, די מצה שלמה שטייט אפילו... וואו שטייט דאס? אפילו אין די גמרא? די הלכה אז אפילו פת נקיה איז אויך גוט, שטייט אויך אין די גמרא? יא, ס'שטייט אין די גמרא. וואס? אפילו מיט די תוספות נקראת ביהושע.

תוספות לכל הפחות לערנט אפ, די גמרא זאגט **"יכול... אלא פסח דורות,"** **תלמוד לומר "מצה מצה" לרבות אפילו מצת שלמה** וואס איז געווען זייער א ריינע מצה. שלמה המלך'ס מצה. שלמה המלך האט דאך געהאט קליינע מצות, "מילאני גדולה שכינה". זיכער האט שלמה המלך געהאט קליינע מצות.

הלכה ו' (המשך) – סולת נקיה ביותר

1 Speaker: יא? דאס שטייט אין דער גמרא? וואס? אפילו מיט סולת נקיה ביותר?

2 Speaker: יא.

1 Speaker: דאס איז לכאורה וואס דער רמב"ם לערנט, אבער די גמרא זאגט "יכול היא זה פסול אלא פת הדורה, תלמוד לומר 'מצה מצות תאכלו', אפילו כמצות שלמה," וואס איז געווען זייער א ריינע מצה.

אה, שלמה המלך'ס מצות. שלמה המלך האט געהאט קליינע מצות. מילוני גדולה. זכר שלמה המלך געהאט קליינע מצות.

2 Speaker: ווער זאגט?

1 Speaker: אקעי.

איז דאס נישט דאך אן הוה אמינא בכלל? איך קען דאס פארשטיין. דאס איז געווען אן עניות, מען האט געוואלט ווי מער מעקסימייזן אויף די ווייץ. אה, עשירות טוט נישט אזוי. סולת איז אייביג ווען די תורה מאכט סולת, סולת מיינט אייביג להפיק סולת נקיה. יא, ביי אלע קרבנות איז דא סולת, איז דאך א חשוב'ערע... סולת, מען נעמט אריין די גוטע. סולת איז א חשוב'ע זאך, ס'איז א סימבאל פון גוטע ברויט. ס'איז פשוט, יא, איך בין מסכים. דארף מען ארויסנעמען פון דעם די דאס. דאס איז דאך פשוט.

אקעי, למעשה להלכה איז נישט דא קיין חילוק צווישן חיטה אדער אנדערע, מען קען יוצא זיין ביידע זייער גוט. איך ווייס נישט, אבער אונזער חיטה איז דאס וואס איז דא. יא, א חיטה מיינט דאס אז מען לייגט אריין אביסל פון די... עפעס, איך ווייס נישט פונקטליך וואס. מען לייגט נישט אריין גאר א בשולת, עפעס לייגט מען אריין.

הלכה ז – אופן האפיה: תנור, אלפס, אפיה בקרקע

1 Speaker: איך אפו מצות, יעצט גייען מיר לערנען וויאזוי מען דארף מאכן די מצות. יא? **"אין אופן מצות בתנור או באלפס."** יא, סיי מען האט געמאכט אין א תנור. זיי האבן געלערנט שוין נעכטן אין די קאנטעקסט פון דעם. א תנור מיינט אזא פלאץ וואס דארט איז... א תנור איז עסקים בפנים, רייט? א תנור הייסט אזא באקס וואס דו לייגסט אריין אין דעם פייער און אין דעם. אלפס איז עסקים בחוץ, ס'איז אזא קיינד אף טאפ, רייט? א פרייאנג פען אזא זאך. אפשר אזא טרייפאד בעיסקלי אלפס, אבער דאס איז געווארן אזא גריל קיינד אף זאך, יא, מען לייגט עס פון אונטן.

מ'האט נישט קיין ברירה צו עיבוד, גיבול, בלילה.

2 Speaker: איך קען דאס איז אן אכטן מינוט. איך מיינן דא אויף... ניין, ווי שטייט? דו האסט געלערנט א צייט וועג... אבער... פשיחה.

1 Speaker: אייער גוט. איך ביי איז געהיינגעשטאנען פשיחה. ניין, איך ווייס נישט. עפעס איז געצולגען מיך שנעל. נא, איך האב געמיינט אז אין אלע צייט האט מען שוין געלערנט. ביז יעצט אויך. ניין.

דיסקוסיע: וואס הייסט "פת" לגבי אלפס?

מצה הנה/מצה נא

Speaker 1: די גמרא רופט דאס "מצה הנה". שטייט אין למ"ד ע"ב, "מצה הנה, מאי מצה הנה? אמר רב יהודה אמר שמואל" – איך ווייס נישט וואס "הנה" מיינט – "אמר רב יהודה אמר שמואל, כל שפורסה ואין חוטין נמשכין הימנה. ואם לאו, הרי זו בצק". נישט פשוט חמץ, עס איז אן אנדערע פראבלעם, עס איז נישט קיין פת. דו קענסט עסן פת, נישט טייג. און דו ווארטסט נישט אז עס קען נאך ווערן חמץ'דיג, ווייל דו עסט עס נאך נישט געענדיגט.

דא רעדן מיר נישט בכלל פון הלכות חמץ. הלכות חמץ איז שוין געווען אין א פריערדיגע פרק. דא רעדט מען וואס מ'איז יוצא חובת מצה. דא רעדט מען פון עפעס וואס איז נישט געווארן חמץ, ווייל מ'עסט עס גלייך. וואס איז די חילוק?

Speaker 2: דו זארגסט דיך אז עס קען ווערן חמץ? מ'רעדט דאך נישט פון יעצט און יעצט.

Speaker 1: ער ברענגט אן אנדערע גירסא "מצה נא". אינטערעסאנט. "הנה" איז משתנה פון די ווארט "נא". לויט די חז"ל'ס פשט אז "נא" מיינט האלב געבאקן. מ'מאכט אונזערע סעודה אין א דריטל. אינטערעסאנט.

הלכה ז (המשך) – ריקי השרוי

Speaker 1: אקעי, נאך א זאך איז מ'איז יוצא מיט "ריקי השרוי". א ריקי מיינט א קראקער, אזויווי אונזערע מצות זענען ריקי מצות. דו האסט חלות מצות און ריקי מצות. חלות מצות איז די ספרדישע מצות, די אלטמאדישע מצות. אדער אפילו פיסא, מער סאפט, לאפא, וואטעווער. גרויס. די פוינט איז נישט אז עס איז סאפט, די פוינט איז אז עס איז גרעסער. און ריקי מצות איז דינע מצות. עס האט געמאכט סענס אז מ'זאל עס וועלן איינווייקן, אז עס זאל נישט הארגענען די ציין.

Speaker 2: עקזעקטלי.**והוא שלא נמוח – טעם מצה**

Speaker 1: זאגט ער, "והוא שלא נמוח", עס זאל נישט זיין אינגאנצן נמוח. אבער וואס איז די פראבלעם אויב עס איז נמוח? דאן איז עס נישט קיין פת, עס איז א גריס. אבער מצה וואס איז נישט געווארן נשתנה צורתו, איז נישט געווארן נשתנה צורתו. שרייבט ער אבער "טעם הפת". עס איז נישט פת, אבער עס האט נישט די טעם פון פת. **אבל אם נתבשלה, אומרת הגמרא, מה טעם אין יוצאין בה? משום דבעינן טעם מצה, וליכא.** מ'האט געלערנט אז "טעם מצה" אין די סענס פון "בלא מצה יוצא בה". זעט זיך קלאר אז מ'פסק'נט יא אז מ'דארף א... ס'איז נישט די זעלבע טעם המצה, פארשטייט? אבער וואס איך זאג, ס'איז דא יא אן ענין פון ביגנו טעם המצה, א גיין, אז מ'דארף נישט שטיין... ניין, ביגנו טעם המצה מוז נישט זיין אז די מענטשן מוזן פילן די טעם המצה, וואס איז פאר דברי בורא יוצא. אבער עס הייסט נישט קיין מענטשן.

סיום הדיון בצורת פת

Speaker 1: אבל אפילו הכי, ס'איז דאך א גוטע תירוץ, מ'שטעלט נישט מיט דינים טעם מצה ולחם. פריער האבן מיר זיך געלערנט אז טעם מצה אין די סענס פון בולע מצה יוצא האבן מיר געזאגט. זעט מען קלאר אז מ'פסק'נט יא אז מ'דארף האבן די זעלבע טעם מצה. פארשטייט וואס איך זאג? ס'איז דא יא אן ענין פון ביונם טעם מצה, אגיין, אז מ'זאל נישט שטעלן... די נייע ביונם טעם מצה זאגן אז א מענטש מוז פילן די טעם מצה, ווייל וראיה בולע מיוצא. אבער ס'הייסט נישט קיין מצה וואס האט נישט די טעם פון א מצה. וואס מאכט עס פאר א מצה? די אויסקוק, די טעם פון וואס ס'איז געמאכט, חיטה.

די נקודה איז, ס'זעט אויס אז ס'איז נישט קיין פראבלעם אז ס'זעט נישט אויס ווי פת. אפשר דאס איז א וועג, איך ווייס נישט, ס'איז געווארן עפעס אנדערש. ווייל ער זאגט אז מ'דארף אז ס'זאל האבן די ענין פון ס'זאל נישט אויסזען ווי פת. למשל, די ענין פון ס'זאל יא יוצא קוקן. די נקודה איז, ס'איז נישט דא קיין שטארקע ביונם מוז זאכן צו, ס'איז לכאורה וועגן צורה, נישט

Speaker 1: אבער אנדערע האבן געזאגט, אמר רב אשי, אמר מר בר רב אשי, **יוצא בו חובתו בפסה**, וואס איז לחם עוני. אה, מר בר רב אשי האט גע'טענה'ט, אפילו די ידי חשיבות, בעסערע מענטשן עסן עס נישט, זיי האבן געזאגט אז ס'איז גבלא דאורא, אבער פסח דארפסטו נישט זיין קיין בעסערער מענטש, פסח איז די חיוב פון לחם עוני, איז אוודאי פסח איז מען יוצא.

חידוש: לחם עוני ווייניגער חשיבות פון פת

Speaker 1: ס'איז א מחלוקת, דער רבנו ירוחם ברענגט די גמרא אין ברכות, דער רמב"ם זאגט אז מ'דארף מאכן על אכילת מצה, און קובע סעודה זיין. אזוי האט ער געזאגט אז ס'איז ווייניגער חשוב, און ס'איז נישט פת. אה, אויף די אפיה בקרקע, הכיבוד דאורא. אהא, ער האט געזאגט אז ס'איז גבלא בעלמא. אבער אנדערע האבן געזאגט, אמר רב אשי, אמר מר בר רב אשי, **יוצא בו חובתו בפסה**, וואס איז לחם עוני. אה, מר בר רב אשי האט גע'טענה'ט, אפילו די ידי חשיבות, בעסערע מענטשן עסן עס נישט, זיי האבן געזאגט אז ס'איז גבלא דאורא, אבער פסח דארפסטו נישט זיין קיין בעסערער מענטש, פסח איז די חיוב פון לחם עוני, איז אוודאי פסח איז מען יוצא.

אין ברכות ל"ח עמוד א' שטייט... ס'שטייט אז **מצה דרכו לאכול עמה דברים אחרים**, אבער דאך מאכט מען המוציא. מיינ זיידע האט געמאכט יא המוציא. מר בר רב אשי האט געזאגט, **דעוילם יוצאים ידי חובתן בפסה. מאי טעמא? לחם עוני קרינא ביה.**

פשט איז, זאגט רב דוד, אז די רמ"א אליינס אין הלכות פסח פסק'נט אז מ'מאכט דערויף א מזונות טאקע, ווייל ס'איז נישט קיין פת לגבי הלכות ברכות. אבער פסח, הגם ס'איז מזונות, ער זאגט אפשר אויב מ'איז קובע סעודה איז יא, ווייל... אה, זייער גוט, מיינ זיידע זאגט נישט אנדערש. ער זאגט אויב מ'איז קובע סעודה אויף דעם, און דאס מאכט מען המוציא.

פסח, על כל פנים פסח, לכאורה איז פשט אז ס'זעט אויס אנדערש אויף די הויז, מ'מילא איז דא אן אפשרות צו עסן מער בדרך אכילת עראי. ס'איז נישט אזוי ווי א ברויט וואס איז חשוב און אייביג זעצט מען זיך אראפ עסן דערויף. און פסח איז דאס אליין די חשיבות, דאס וואס מ'זעצט זיך אראפ און מ'איז קובע סעודה דערויף. כולי פונקט ווי מיינ זיידע איז קובע סעודה געווען, און ער האט זיך אוועקגעזעצט ביים סדר מיט דעם. אזוי זעט אויס, I don't know.

און ווער זאגט דאס? ס'שטייט בכלל אז מצה, אויב ס'איז נישט קיין פת. אבער דא זאגט ער אז מצה האט א שוואכערע... לויט וואס מר בר רב אשי זאגט, אז מצה האט דארף ווייניגער פת ווי נארמאל. צו מאכן המוציא דארף מען ממש פת, אבער מצה איז **לחם עוני קרינא ביה**, סאו מבחינת לחם עוני קען זיין אפילו עפעס א שוואכערע פת. פארשטייט אזוי?

Speaker 2: יא.**Speaker 1: Interesting****Speaker 2: Isn't that interesting?****Speaker 1: It is**

סאו קומט אויס אז לגבי דעם קען זיין ווייניגער. זייער גוט.

אקעי.

הלכה ז (המשך) – מצה שלא נאפה אפיה גמורה

Speaker 1: וכן אם לא נאפה אפיה גמורה יוצאין בו, והוא שלא יהא בו שיעור חמץ.

וכן אם לא נאפה אפיה גמורה, ווי... אה, נישט אפיה גמורה מיינט ער נישט אז ס'איז הפקר וועלט. והוא שלא יהא בו שיעור חמץ, ס'מוז זיין אינגאנצן געבאקן. עס קען זיין האלב געבאקן, אבער עס טאר נישט זיין "גזלת בתוך בצק". וואס איז דאס פונקטליך? איז דאס נישט רוע שטיקער? לכאורה איז דאס דער ענין וואס קען נאך אלץ ווערן חמץ. מ'האט עס נישט גענוג געבאקן, עס קען נאך ווערן חמץ.

אפילו טבל דברייהם" - דא האט ער נישט ארויסגעשריבן די ווארט טבל דברייהם, אבער מיטן אונז זאגן "זה הכלל", האט ער אונז געזאגט אפילו טבל דברייהם. ס'איז דאך א גרויסע חידוש.

Speaker 2: ס'איז א גרעסערע חידוש אז מ'איז נישט יוצא מצה ווי אז מ'מאכט נישט קיין ברכה.

Speaker 1: ניין, אויב מ'זאל פארשטיין אז ס'איז פאר די זעלבע ריזן, אז ס'איז עפעס אן ענין פון מצוה הבאה בעבירה, דעמאלטס איז עס די זעלבע זאך. קען זיין אז ס'איז נישט וועגן דעם, באט אויב ס'איז וועגן דעם, איז עס די זעלבע זאך.

וואס זאגט דער הייליגער רבינו מנוח? וואס האט געזאגט רבינו מנוח? ער זאגט אז טבל מיינט "תעב לא", נישט גוט. און נאך א פשט אז ס'מיינט "טבול של עץ", ס'איז עפעס וואס מ'קען נישט עסן, ס'איז א שטיק האלץ. ו"אי נמי מלשון ערב שקורין לדבר מעורב מטובל". אקעי, זייער קינט רבינו מנוח, און ער וויל מסביר זיין לערנען דאס ווארט טבל.

שאלה: גזולה - צו ס'איז דין אין לחם?

Speaker 1: איז דא אן אנדערע שאלה: שאלה צו די מצה גזולה, צו ס'איז א דין אין לחם? שטייט דאך "מצותיכם". גזולה איז אן עקסטערע הלכה, אריסותיכם. אויב די ווארט איז מצוה הבאה בעבירה, פארוואס דארף מען האבן די עקסטערע לימוד לגבי גזולה? ער ברענגט א ראייה אז אויב מ'באקט צוויי מענטשן אין איין אויוון, זאל מען גוט טשעקן אז ס'איז דיינס, ווייל ס'דארף זיין לחם. אין די מגילת אסתר זאגט ער... אבער אנדערע זאגן ניין. ס'איז נישט וועגן דעם.

Speaker 2: ס'איז דא א שיטה אז מצה דארף זיין לכם, איז נישט יוצא מיט מצה שאולה?

Speaker 1: גזולה שטייט. אבער מיט א מצה שאולה שטייט מצוה הבאה בעבירה האט אן עקסטערע דין. סוף רגע, איך וועל דיר פרעגן א שאלה. אויב ס'שטייט... אויב ס'שטייט "ולקחתם לכם", סאו ס'איז נישט קיין פראבלעם?

פיר שיטות אין ירושלמי וועגן מצה גזולה

Speaker 1: מצה גזולה אסור לברך עליה, רבי הושעיא אמר צבי אכניס את השם. רבי יוחנן אמר עבירה מצוה, רבי יצחק אמר מצוה הבאה בעבירה, ורבי אלעאי אמר מצוה שמוסיסין מצותן.

סאו נאך וואס דא אין ירושלמי איז דא פיר שיטות? וואס זענען די פיר שיטות אין דעם ענין? וואס זאגט דער מגן משנה?

Speaker 2: יא, אבער אפשר זענען זיי אלע די זעלבע.

Speaker 1: ווער ס'קען זאל זאגן וואס זענען די פיר שיטות. איין עבירה מצוה, איין מצוה הבאה בעבירה. דארט שטייט אסור לברך עליו, ס'שטייט נישט אז מ'איז נישט יוצא.

השגת הראב"ד אויף הלכות ברכות

Speaker 1: און דער ראב"ד, אויב דו קוקסט אין הלכות ברכות וואלסטו געזען אז דער ראב"ד דינגט זיך בכלל אויף דעם רמב"ם. דער ראב"ד זאגט אז דער רמב"ם האט נישט פארשטאנען וואס ער רעדט. דער ראב"ד זאגט, ניין, דאס וואס ס'שטייט אין הלכות ברכות... אין הלכות ברכות, איך האב באמערקט, דו קוקסט נישט אין הלכות ברכות, וואלסטו געזען אז דער ראב"ד זאגט אז דאס וואס ס'שטייט "אין מברכין", דער רמב"ם ברענגט דארט, דער ראב"ד זאגט, דאס מיינט נישט אז מ'מאכט נישט קיין ברכה. וואס ער מיינט צו זאגן איז, מ'זאל נישט מזמן זיין, מ'האט נישט קיין חשיבות פון א גע'גנב'עטע זאך, אבער א ברכה דארף מען אוודאי מאכן. אזוי זאגט דער ראב"ד דארט.

ער לערנט פשט אין דער גמרא, ער קוקט אין דער גמרא דארט. כתב הראב"ד, הא, וואס הייסט? **תועבה גדולה לשלם רשעים בברכן, אלא שאין מזמנין עליהם, לא משום חשיבות קביעות אכילת דבר איסור, אזויווי פירות, אבל ברכה תחילה וסוף למה לא יברך, הואיל ונהנה.**

וועגן טעם. אקעי, דא איז... סאו ס'קומט אויס א גרויסע נפקא מינה, אז ווען ס'איז צורה דארף מען קוקן די מחלוקת צווישן מר זוטרא און אביי, איך געדענק נישט די נאמען. אבער ווען ס'איז טעם, איז אן אנדערע גדר. ס'דארף מען נישט זוכן קיין... טעם זעט אויס אז ס'איז וויכטיגער ווי צורת הדברים. יא, אבער נאך אלץ, טו וואט עקסטענט איז דאס אזא שטארקע טעם? ס'איז אלץ וועגן פון זאגן אז ס'מוז זיין פת. אקעי.

עד כאן הלכות צורת פת, מער ווייניגער. הלכות פת.

הקדמה להלכה ח - מצה האסורה

Speaker 1: יעצט קען מען לערנען נאך פראבלעמען וואס איז דא מיט מצה. מצה וואס איז געמאכט פון א דבר האסור, צו מ'קען יוצא זיין דערמיט, און וועלכע סארט איסור. זאגט דער רמב"ם הלכה ז', איין אדם. יא?

Speaker 2: יא.

לשון הרמב"ם הלכה ח

Speaker 1: "אין אדם יוצא ידי חובתו באכילת מצה שהיא אסורה לו". איין אדם, ס'איז נישטא קיין מענטש וואס איז יוצא ידי חובה. ס'איז נישטא קיין מענטש. צווייטנס, יוצא, מ'דארף ארויסגיין. דריטנס, אזוי פלעגן די חסידישע אידן זאגן. אבער אין זה אינו. א מענטש איז נישט יוצא. וואס קומט אריין א מענטש? טאקע פאר מיר.

"אין אדם יוצא ידי חובתו באכילת מצה שהיא אסורה לו, כגון שאכלה טבל, או מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, או פת גזולה, או שאולה". די דריי זאכן הייסן אסורה לו, ממילא קען ער נישט יוצא זיין מצה.

"זה הכלל, כל שמברכין עליו ברכת המזון יוצא בו ידי חובתו, וכל שאין מברכין עליו ברכת המזון אין יוצא בו ידי חובתו". איז דאך פשוט, די רמב"ם זאגט דאך אין הלכות ברכות, "בצע ברכ נתן", יא?

Speaker 2: איך ווייס נישט, דו זאגסט יעצט א זאך וואס דו געדענקסט פון די לופט?

Speaker 1: פון די לופט? ס'ליגט מיר אין תורה'דיגן קאפ. אקעי. "בצע ברכ נתן השם", ווי די גמרא זאגט אין חלה.

אבער דאס איז די פראבלעם אויך פון... דאס איז אויך די טעם.

פשט אין "זה הכלל" - נישט סיבה נאר סימן

Speaker 1: "זה הכלל" מיינט נישט צו זאגן אז ווייל מ'קען נישט מאכן ברכת המזון קען ער נישט יוצא זיין מצה, נאר ער זאגט אז ביי ברכת המזון שטייט מערערע... שטייט עס מער ארויסגעשריבן. ביידע קומען פון די זעלבע טעם. נישט אז מ'קען נישט יוצא זיין מצה ווייל מ'קען נישט ברכת המזון, רייט? ער זאגט "זה הכלל", וויילסט וויסן וועלכע זאכן, קוק אין הלכות ברכות...

די פשט וואס קומט עס דא אריין, לכאורה איז עס א דין פון מצוה הבאה בעבירה. מצוה הבאה בעבירה. יא. אזוי זאגט ער, "זה הכלל", דו ווילסט וויסן וועלכע מיני עבירות, קוק אין הלכות ברכת המזון וועלכע מיני עבירות מ'קען אלץ נישט בענטשן, דאס איז וואס ער מיינט צו זאגן?

ער זאגט אז אין הלכות ברכות פון די רמב"ם זאגט ער... די מגיה זאגט, "קיצור רבינו פנחס שבירך שמו". ממילא דארף מען לכאורה קוקן דארטן.

Speaker 2: ניין, אבער דארטן שטייט אז אפילו איסורי דרבנן איז דא "בוצע ברכ נתן השם".

Speaker 1: איז אינטערעסאנט אז ס'הייסט מצוה הבאה בעבירה. א מצוה דאורייתא וואס ס'קומט מיט אן עבירה מדרבנן הייסט מצוה הבאה בעבירה, לגבי די הלכה. לאמיר גיין קוקן אין הלכות ברכות. ברכות אלף י"ט, סוף.

הלכות ברכות - אפילו טבל דברייהם

Speaker 1: טבל של דברייהם. אהא. ו"אוצרך לא ימלאו נאי ועילתא דרישא". אקעי, ער פסק'נט דא, "כל האוכל דבר איסור, בין במזיד בין בשוגג, אין מברכין עליו לא בתחלה ולא בסוף". זאגט ער, "האוכל טבל,

אבער דער ריטב"א ברענגט אין מסכת סוכה א טענה אז ס'שטימט נישט, ווייל אין כתובות שטייט אז איינער עסט חלב של חבירו, הגם ער איז חייב כרת, איז ער נישט פטור צו צאלן משום קם ליה בדרכה מיניה. פארוואס? ווייל ס'איז צוויי אנדערע לעוועלס. כיוון דלא אתי, ווען ער קייט עס, האט ער קודם געווען דעמאלטס איז ער חייב תשלומים. מה שאין כן די כרת איז נאר עובד ווען ס'איז בולעו.

קומט אויס אז דא ביי זיך א מצה לכאורה, ווען איז ער נהנה פון די מצה? איז נישט די ווארט בולעו. נאר די מצה? ניין, ביי שלחן ערוך איז נישט קיין מצוה צו קויפן די מצה, ס'איז א מצוה צו עסן די מצה. רייט? ממילא קומט אויס אז ער איז שוין קונה געווען אלעמאל בשינוי, קומט ער, הערסט? אזוי טענה'ט, ברענגט דער ריטב"א.

רבינו יונה'ס תירוץ — די גאנצע צייט פון עסן

דער רב רבנו יונה זאגט אז דער רמב"ם וועגט נישט אזוי אויס. פארוואס? איך קען אויך פארשטיין פארוואס. ער וויל זאגן אז ביים מקיים זיין די מצוה, יא, דאס איז דאך די שאלה, ווען עסט מען מצה, ווען איז מען מקיים די מצוה? ביים קיינען אדער ביים שלינגען? ער זאגט אז ס'איז די גאנצע צייט.

"גנב וברוך הרי זה מנאץ" — די מוסר'דיגע פראבלעם פון מצוה הבאה בעבירה

איך קען אויך נישט פארשטיין. קען מען אביסל פארשטיין פארוואס. וואס זאגסטו ביי א מענטש? דו דאנקסט דעם אייבערשטן וואס געבט פאר יעדן איינעם, דער אייבערשטער האט אין זין יעדן מענטש און ער געבט אים עסן. וויאזוי האט ער מיר אין זין? ער האט מיר געגעבן די כח פון גנב'ענען? העלאו? ס'איז א מיאוס'ע זאך, די גאנצע זאך איז נישט גוט. דער אייבערשטער געבט אים נישט. ס'איז נישט "נותן לחם לכל בשר". מיאוס, מיאוס, ס'שטייט אין די גמרא, "גנב וברוך, הרי זה מנאץ". רחמנא ליצלן. יא, דער אייבערשטער קען, אבער ס'איז נישט, דער אייבערשטער נעמט זיך נישט קיין קאמפלימענט. "ניאץ השם", דער אייבערשטער זאגט אז איך האב אים מצער געווען. אזוי ווי איינער רעדט דברי גידופים. דו זאגסט "נותן לחם לכל בשר", און דו זאגסט אויך אז די איינציגסטע וועג וויאזוי איך קען האבן דעם לחם איז דורך גנב'ענען. ס'איז א מיאוסע זאך.

מעשה מיט א גנב ביים רבי'ן

נו נו, דו קענסט די מעשה, ס'איז געווען א גנב איז געקומען צום רבי'ן, און ער האט געזאגט אז ער וויל א ברכה אין זיין פרנסה. האט ער געזאגט, "איך גיב א ברכה אויף גנב'ענען?" האט ער געזאגט, "יא, איך בין א מענטש, אויב איז עניוועי איינעם באשערט צו ווערן בא'גנב'עט, זאל עס זיין דורך מיר."

דער רבי ז"ל האט געהאט א טאכטער, מרת חיה'לע, זי איז געווען א גרויסע בעלת מופת. האט זי געזאגט, "אזוי ווי דער גנב האט געזאגט צו איר טאטע, אז אויב איז עניוועי איינעם באשערט צו ווערן בא'גנב'עט, זאל עס זיין דורך מיר, האט זי געבעטן איר טאטע אז זי זאל האבן א כח צו בענטשן ברכות וואס ער זאל פועל'ן." און זי האט געזאגט אז נישט אז זי וועט טוישן, נאר איינער וואס דארף עניוועי באקומען א ישועה, זאל פארדעם האבן געקומען צו מיר פאר א ברכה, זאל איך אויך טייל האבן דערפון. האט זי געזאגט, אזוי וויל זי געבן די ברכה פאר דעם גנב.

דיסקוסיע: גנב'ענען זכות?

דאס איז די מעשה. דאס איז נישט פון די צייט. האסטו געהערט פון דעם?

ניין, ער איז אויך נישט געווען. דאס איז נישט מיט גניבות. אלע רבי'ס בעצם זענען אין דעם. ווייל זיי גנב'ען דערויף, ווייל דער כח פון די רבי'ס איז אז דער אייבערשטער האט רחמנות, אז ער שיקט... ניין, נישט מ'גנב'עט די זכות, נאר דער מענטש וואס דארף שוין זיין געהאלפן, ער גייט צו די רבי ווייל דער אייבערשטער וויל אז די רבי זאל...

איך זע גנב'ענען סתירה, דו ביסט דאך א גולן, חייב על די חייו, יא? פאר דעם אנדערן יוד. טאקע יענער באקומט זיך עס, אבער דו ביסט דאך אן

ס'איז זייער פאני די הלכה וואס דער רמב"ם פארשטייט אז אז דו גנב'עסט עפעס, ביסטו פטור פון דאנקען דעם אייבערשטן פאר הנאה. איך דארף עס נישט, איך דארף עס נישט, ס'איז א גדר מיט א ברכה. ס'איז נישט קיין מצוה. איך פארשטיי די סיבה, ווייל דו טוסט אן עבירה און דו דאנקסט נאך דעם אייבערשטן.

דיון: פטור פון ברכה און נישט יוצא זיין מצה

Speaker 2: דער יונגל האט גע'גנב'עט געלט פון די מעיד, האט ער געזאגט, "טאטי, דו דארפט מיר געבן געלט." און מ'איז פטור? וואס איז די הלכה דא בעצם? אז מ'איז פטור פון די ברכה?

Speaker 1: מ'טאר נישט זאגן א ברכה. די שאלה איז, וואס איז די הלכה מיט פטור? אויב איך עס עס, בין איך פטור? יא.

איך פארשטיי די היפאקריסי, קלאר. אבער וואס קומט עס אריין מיט נישט יוצא זיין? נישט יוצא איז א פסול'דיגע דין. דו האסט נישט געטון די מצוה כתיקונה, דו דארפט עס טון נאכאמאל.

קונה בשינוי — גזל חייטים vs. גזל מצה

Speaker 1: און אויב ס'איז קונה בשינוי, דעמאלטס איז מען יא יוצא. יא? ווי למשל גזל מצה, דער ירושלמי זאגט גזל חייטים יוצא, ווייל ס'איז קונה בשינוי. דו זאגסט נישט אז א מענטש וואס גנב'עט געלט טאר נישט מאכן א ברכה ווייל דו האסט געקויפט דיין ברויט פון גע'גנב'עט געלט. ס'איז אביסל ווייטער, ווייל דער מענטש איז א גנב, אבער די ברויט איז ברויט.

נפקא מינה פראקטי — מצה בעקערי

Speaker 1: ר' אברהם בראנדסדארפער האט געזאגט אז מ'איז נישט יוצא ווען מ'עסט מצה פון די תולדות אהרן מצה בעקערי, ווייל ס'איז א גזירה. די אהרונים האבן עס אויך געזאגט, אז ס'איז שטותים. די אהרונים האבן עס אויך געזאגט אז ס'איז א הלכה בעיקר. ווייל ס'הייסט אזויווי גזל חייטים, ס'הייסט נישט אזויווי גע'גנב'עט מצה. דו גנב'עסט די בינדינג, נישט די מצה.

Speaker 2: סאו ס'איז שטותים?

Speaker 1: לכאורה. ס'קען זיין אז אזעלכע גרויסע פוסקים זאגן שטותים, אבער ס'קען זיין.

סאו אזוי גייט עס. איז דאך קלאר אזוי.

שיטת רב אבראמאוויטש — עבירה בשעת אכילה

Speaker 1: דער רב אבראמאוויטש טענה'ט אז פון ירושלמי קומט אויס אז ס'איז אן ענין גופא אויף די עבירה. דו טוסט א מצוה בשעת דו עסט עס, דעמאלטס איז דאך כולי עלמא מודה. אבער יעצט קען מען רעדן, דו האסט גע'גנב'עט געלט און דו האסט געקויפט מיט דעם, האסטו באצאלט די געלט. אבער דו האסט גע'גנב'עט א מצה. אדער דו האסט גע'גנב'עט קמח און געקויפט מצה. מ'גנב'עט קמח, דו ביסט קונה בשינוי, ביסטו נישט חייב צו צאלן. געלט. ווייל ס'איז נישט קיין חפצא פון איסור כלל. אבער די גמרא האט א ברואט אז ס'איז א חפצא של איסור.

קושיא פון רשב"א אין סוכה

Speaker 1: אבער די רשב"א ברענגט אין מסכת סוכה טענה'ט אז ס'שטימט נישט, ווייל אין מסכת פסחים שטייט אז איינער עסט אן

קנין בשינוי ביי גנב'ן קמח און באקן מצה

אבער ער איז גונב א מצה, יא? פלוצלינג איז ער גונב קמח און געבאקן א מצה. ער איז גונב קמח, ער איז גונב קמח, ער איז גונב קמח, אבער ער איז גונב קמח, ער איז גונב קמח, אבער ער איז נישט חייב צו צאלן א מצה, ער איז חייב צו צאלן געלט. ווייל ס'איז שוין נישט א חפצא של איסור כולי. ער איז גונב א ברויט, איז עס א חפצא של איסור.

ריטב"א'ס קשיא פון כתובות — ווען קומט די חיוב תשלומים און ווען קומט די כרת?

אלטער רשע. רייט? אזוי זאגסטו, מ'גנב'עט די זכות, איז דאך די זעלבע זאך. די ישועה זאל קומען דורך א מיטל מענטש, א וועלכע מענטש.

אבי"ה רק"ח — **"כל מי שיגיע לידי מצה שלי"**

דער סאטמארער רב, דער ערשטער בעלזער רב, דער שר שלום, ער ברענגט דא אבי"ה רק"ח, זיי קענען אים, ער מיינט א צווייטן, אפשר די טאטע פון די בעל הרוקה, האט געזאגט אז מ'זאל זאגן **"כל מי שיגיע לידי מצה שלי אינה מתנה"**. אזוי ווי ש'שטייט לגבי לולב ואתרוג, יא? די גמרא זאגט לגבי לולב ואתרוג **"כל מי שיגיע לולבי לידי"**. יא, נו. אזוי זאגט דער אבי"ה רק"ח, דער טאטע פון די בעל הרוקה, אז מ'זאל אויך ביי מצות זאגן **"כל מי שיגיע מצה לידי"**. דאס איז נאר לויט דעם וואס זאגט אז ס'דארף זיין א מצה **"לכם"**. דא שטייט נישט אז ס'דארף זיין **"לכם"**, דא שטייט נישט אז מ'דארף האבן אן עבירה. אבער ביי מצה איז נישט קיין פראבלעם. ניין, ווייל ער לאזט, ס'איז נישט קיין עבירה. די אפאזיט, רייט? **"כל מי שיגיע לידי מצה שלי"** מיינט ניין, אפשר מיינט עס יא, אויב איינער גנב'עט אדער וואס. גנב'עט קען דאך מיינען א ביסל מער... גנב'עט קען מיינען אז ס'איז געווען אנגעגרייט פאר מיר אין די מצה בעקעריי און יענער האט עס גענומען. קען דאך זיין א ביסל מער א דקות'דיגע זאך.

מהר"ם שי"ף — **ווען מ'באקט מיט אנדערע מענטשן**

רבי נח האט געברענגט פון די... נישט רבי נח, דער מהר"ם שי"ף האט געברענגט פון די... אז ווען מ'באקט מיט אנדערע מענטשן, יעדער איינער זאל נעמען זיין מינסער. יא, עקזעקטלי, ווייל אויב ס'איז א מכירה כללית, אויב דו דארפט העלפן, ער קוקט אן אז דו דארפט אים פרייען פון מכירה. די גמרא זאגט קלאר אז ס'דארף נישט זיין מצות חמץ. **"ולקחתם לכם"**, א ד' מינים זאגט **"ולקחתם לכם"**, דא איז נישטא קיין מצות חמץ. צורך יום טוב. רייט, ווערי גוד. דאנא. אקעי, לעטס קאנטיניו.

שופר גזול — **חילוק צווישן שופר און מצה**

הגהות הרמ"ך'ס קשיא

שוין, אממ... די הגהות הרמ"ך פרעגט אז אין הלכות שופר פסק'נט די רמב"ם יוצא בשופר גזול. אבער איך מיינ אז ס'איז זייער אנדערש, ווייל דארט איז שופר גזול... וואס איז די תירוץ? וואס שטייט אין אלטע ספרים יוצא בשופר גזול? אבער איך מיינ דארט איז דאך מצוות לאו ליהנות נתנו, ניין? און ס'איז אויך זייער אנדערש, ווייל ווען דו שלינגסט אראפ א מאכל, פשט, יעצט ביסטו עובר אן עבירה. דו גייסט עס נישט קענען צוריקגעבן. אויב מצוות לאו ליהנות נתנו, אבער אים קענסטו נישט זאגן ווען מ'עסט.

פארוואס נישט? פארוואס קען מען נישט זאגן? לאמיר שוין פרעגן דעם. פארוואס נישט? פארוואס איז זיכער אז מ'קען עס נישט זאגן דא?

דער רמב"ם'ס תירוץ — **"שאיין המצוה אלא בשמיעת הקול"**

אקעי, לאמיר זען וואס ער זאגט וועגן שופר גזול, פרק א' מהלכות שופר הלכה ג'. **"שאיין המצוה אלא בשמיעת הקול, ואין בקול דין גזול"**. שוין, איז נישט קיין קשיא. דער רמב"ם זאגט זייער א שיינע זאך, אז די עבירה מיט די מצוה האבן נישט קיין שייכות. דא איז די עבירה מיט די מצוה די זעלבע זאך, ווייל די אלטימעט גניבה איז ווען דו עסט עס אויף, ווען יענער גייט עס נישט קענען מער האבן. מה שאין כן שופר בלאזן איז נישט די עבירה דאס וואס דו בלאזט, נאר די מצוה איז שמיעת הקול, און שמיעת הקול איז נישט קיין עבירה. דאס איז א דיפרענט תירוץ.

מצוות לאו ליהנות נתנו — **צווייטע תירוץ**

אויב ס'גייט... יעצט זאגט דער רמב"ם זייער קלאר. וואס איז וואס דער רמ"ך פרעגט? דער רמב"ם זאגט קלאר אז דארט איז נישט מצוות לאו ליהנות נתנו. ער זאגט נישט מצוות לאו ליהנות נתנו. ער זאגט אז שמיעת הקול, די מצוה איז די שמיעת הקול, און שמיעת הקול... איך געדענק אז ס'שטייט יא עפעס אן ענין פון מצוות לאו ליהנות נתנו דארט. אפשר איז יענץ פאר אן אנדערע פראבלעם? נישט פאר די פראבלעם פון מצוה הבאה בעבירה, און יענץ ענטפערט עפעס אן אנדערע בעיה? אקעי. אה, ער זאגט ווייטער, אים תאמר הלא נהנה משמיעת הקול, מצוות לאו ליהנות נתנו.

דיסקוסיע: העלפט מצוות לאו ליהנות נתנו פאר גזילה?

סא יעצט איז א גרויסע ווארט. צוויי זאכן, צוויי נפאק מינות וואס לערנען מיר פון דא, אז מצוות לאו ליהנות נתנו. דעמאלטס וואס? מילא די הנאה מאכט עס פאר א איסור, ווייל ער האט הנאה פון יענעם'ס זאך?

שמעון, לאמיר וויסן... א חמרא איז דא א ביסל צו טון, ווער איז מחוייב די איסור גניבה? דאס איז דאך די משעת ווען מ'גנב'עט עס פון יענעם. סא דא איז די זאך פון הנאה האבן פון יענעם'ס זאך. סא אויף דעם איז געווען די זאך אז אז דו גנב'עסט א שופר, יא, איז אפשר טוסטו אן איסור מיט'ן הנאה האבן דערפון. אבער אראפשלינגען איז דאך זיכער אן... עס האלט נישט מיט'ן הנאה, ווייל ווען דו שלינגסט עס אראפ האסטו געטון די מערסטע גניבה, דו קענסט עס נישט צוריקגעבן. סא ס'איז זיכער מער אן עבירה צו אראפשלינגען יענעם'ס זאך ווי צו נוצן הנאה פון יענעם'ס זאך, אזוי ווי שופר.

נו נו. און איך ווייס שוין אויף אזא זאך ווי עסן קען מען זאגן מצוות לאו ליהנות נתנו. די שאלה איז וואס צו העלפן... אקעי, איי דאונט נאו. לאמיר גיין ווייטער ווייל איך געדענק נישט. איך דארף וויסן פאר וועלכע פראבלעם עס האלט די מצוות לאו ליהנות נתנו, פארשטייט? ער זאגט מודר הנאה, די משל. מיר רעדן פון סתם איינער וואס איז מודר הנאה. א מודר הנאה פארשטיי איך, פארוואס מודר הנאה? פשט איז אז דאס איז אן הנאה, און די תורה האט געזאגט אז די הנאה איז מותר. אבער איך ווייס נישט צו ס'העלפט פאר א פראבלעם פון גזילה. וואס איז די פשט פון גזילה? די גזילה איז נישט אין די הנאה, די גזילה איז אין די נעמען. און נעמען מעג מען דאך נעמען כביכול, פארשטייט וואס איך זאג? אפשר איז דאס נישט... אקעי, לאמיר גיין ווייטער.

הלכה ט — **כהנים יוצאים בחלה ותרומה; מעשר שני; בכורים**

"וכהנים". אבער דאס איז אן אינטערעסאנטע זאך, די חומרא וואס מ'זאל זאגן קום יא צו מגילי. אגען, ער רעדט פון דעם אופן וואס מיר האבן געזען דער ראב"ד רעדט, אז ס'איז אן אופן וואס ס'מאכט זיך אזא זאך, רייט? אז ער שטייט אין די מצב בעיקר און ער זאגט **"יא, איך שריי נישט גזילה"**. ווען חומרא? ער רעדט לגבי די מענטשן וואס זענען אין אזא סיטואציע וואס ס'קען זיך מאכן אז זיין מצוה איז אנגעקומען צו א צווייטן, אדער אפשר מיינט ער צו זאגן ביי סדר ביינאכט, ווען מ'טיילט אויס די מצות, דער טאטע טיילט אויס די מצות, דארף מען וויסן עפעס וואס דאס האט... איך פארשטייט וואס איך מיינ? יעדער רעדט זיך אין בית המקדש וואס האט מען גענומען פון יעדן איינעם לולבים, מ'דארף וויסן די סקעדזשועל, אבער ס'איז נישט מן המוכר. אקעי, לעטס קאנטיניו.

רבי עקיבא אייגער — **ריטב"א וואס איז מחולק מיט ירושלמי**

איך זע רבי עקיבא אייגער פרעגט, און ער ברענגט א ריטב"א, אז די ריטב"א זאגט אז למעשה איז מען יא יוצא, קומט די לאו הבא מכלל עשה קנין מיט קנין גזול, און די לולב איז די ריטב"א וואס איז מחולק מיט די ירושלמי. די בבלי דינגט זיך מיט די ירושלמי וועגן דעם סוגיא. יעצט, איז אויך אינטערעסאנט, בצרוף בעזרת השם קען מען בעסער פארשטיין ווי נישט טון א מצוה מיט אן עבירה, אויף די וועג ווי איך האב געזאגט, אז דו קענסט נישט דאנקען דעם אייבערשטן אויף דעם וואס דו האסט געגנב'עט.

דער רמב"ם'ס פסק — **כהנים, מעשר שני, בכורים**

דו ווילסט לערנען ווייטער תורה? שאור. די כהנים, **כהנים יוצאים בחלה ותרומה, אפילו שהיא מצוה שאינה ראויה לכל אדם**. פארוואס קען מען טענה'ן אז מ'איז נישט יוצא? ניין, מ'איז יא יוצא. אקעי. וכן, וכן הוא אומר, איז מען יוצא מיט **מצוה של מעשר שני בירושלים**. אבער וואס איז מען נישט יוצא? יא, אויב דו עסט מעשר שני אין ירושלים איז מען יוצא. אבער **מצוה של בכורים** טאר מען נישט יוצא זיין. מ'טאר עס עסן, אבער נישט יוצא זיין מיט די מצוה פון מצוה.

חילוק צווישן מעשר שני און בכורים — **"בכל מושבותיכם"**

תוספות'ס שיטה – סתם איז גענוג

Speaker 1: די תוספות זאגט אויס אז סתם א ריזן אז מ'פארקויפט נישט מצות, מ'מאכט סתם, דאס איז נישט די ריזן אז ער זאל זיין. פארשטייט'ס? ס'איז א יוד, ער זעט אויס פאר סתם א ריזן, וועלכע סארט ריזן? אויב ער טראכט נישט פון גארנישט, ער מאכט עס אזוי פאר א גוט יאר צו שטיין, ער טראכט נישט, ער טראכט נישט. אה, דאס זאג איך אז סתם מאכן איז גענוג.

די ערשטע זאך איז אז מ'איז נישט יוצא אויב ס'איז נישט לשם מצה, מיינט ער מאכט עס פאר אן אנדערע ריזן. ער מאכט עס פאר חלת תודה. ס'איז נישטא אזא זאך נישט טראכטן. פארוואס מאכסטו? קענסטו אים פרעגן פארוואס ער מאכט עס? ער ווייסט נישט, ער איז ברעין דעד. זייער גוט, דעמאלטס איז מען נישט יוצא. אויב א מאשין מאכט א מצה, איז מען נישט יוצא. ס'דארף האבן די דעת פון דעם וואס פירט אן די מאשין.

Speaker 2: בסדר, זאל זיין אזוי, אבער ס'איז נישטא אזא זאך. יעדע מאל א מענטש מאכט עפעס, מאכט ער עס פאר עפעס א ריזן.

חידוש: די מחשבה אין די בעק פון זיין מיינד

Speaker 1: און דא האבן מיר א גוטע שאלה, צו די מחשבה וואס איז נישט א דירעקטע מחשבה, נאר ס'איז עפעס אזוי אין די בעק פון זיין מיינד, ער געדענקט אז אפשר גייט ער עס נוצן לשם מצה, איז גענוג צו רופן דאס נישט דירעקט. ס'איז נישט דירעקט. א מענטש האט א בעקערי, יא? ער האט טויזנט ארבעטער. בסדר, די כוונה מיינט נישט איך פלאן די מצה צו עסן פסח. די כוונה מיינט איך מאך עס פאר פסח'דיגע מצות. יעצט, ער מאכט עס נישט, ער מאכט עס צו פארקויפן, און די קאסטומערס גייען עס קויפן פאר חלת תודה און פאר קידוש. זעסטו אז דאס האט נישט די זאך אז ער האט אויך געמיינט ביי זיך. יעדע דרייענער וואס פארקויפט מיינט אויך זיך. אזוי שטייט אין די גמרא. ס'איז שוין, דו ווילסט די פרייזן, ס'איז נישט קיין שום פראבלעם.

דיסקוסיע: צי מ'דארף מאכן מצות ערב פסח

Speaker 1: און אז די מפרשים האבן געטענה'ט אז פון די הלכה איז א ראייה אז מ'דארף נישט מאכן ערב פסח מצות. אה, זייער גוט. איך האב געזאגט די גאון מנחם, און די מנוחת אהבה האט די זעלבע זאך. פארוואס ער האט אפשר א דחיה אויף די גאון מנחם, איך האב עס נישט פארשטאנען. שמה דוקא בתרומה. בקיצור, ווייל פארוואס? ווייל חלת תודה שטייט אין די גמרא אז מ'מאכט נישט קיין תודות ערב פסח. פארוואס מ'ברענגט נישט קיין קרבן תודה ערב פסח? פארוואס? ווייל ס'איז דא אן איסור אכילת חמץ נאך חצות. זייער גוט. ממילא, ער קומט אויס מיט זיין מצות געבאקן י"ג, און ער וועט זיין יוצא מיט דעם. ניין, וואס איז די חידוש? אט ליעסט, ער קען נישט זיינע מצות געבאקן ערב פסח. איז ממילא, וועט ער זיין גוט.

און ס'שטייט, ער ברענגט אפילו די ראשונים, איך געדענק אז ס'איז דא פסקי ריקאנטי, די ראשונים, מ'דארף יא, אבער זיי ברענגען, ס'איז נישט קלאר, זיי ברענגען אלע אז וואס? אבער מ'זעט דאך אין שבת ערב פסח אז מ'איז יוצא מיט מצה פון א פטורה. פארוואס קען מען עס מאכן ערב פסח שבת? יום טוב? זאגט ער אז ס'איז דא א ביתה, ער ברענגט א תוספתא אז מ'מאכט די מצה ערב שבת ווען ערב פסח איז שבת, אזויווי די יאר דעמאלטס. און דעמאלטס וואלט מען עס טאקע געדארפט מאכן, אויב ס'איז אזויווי די פסח, וואלט מען עס געדארפט מאכן מוצאי שבת. אבער ער זאגט אז אפילו ווען מ'פלעגט מאכן די קרבן פסח אליין, האט מען נישט געדארפט מאכן די מצה דעמאלטס, ס'שטייט נישט אזא זאך. סאו איך ווייס נישט.

רבינו יונה – "כדי שתהא אפייתה סמוך לאכילתה"

Speaker 1: אבער אנדערע זאגן יא אז ס'איז בעסער צו מאכן ערב פסח. אזויווי דער רבינו יונה זאגט, "כדי שתהא אפייתה סמוך לאכילתה".

נאך האט ער געזאגט, "כשם שאין הפסח נאכל אלא צלי, כך אין המצה נאכלת אלא על ידי האור". דאס איז דער, ער ברענגט א רש"י, יא. בקיצור, ער האט געטענה'ט מיט די רש"י, אפילו בדיעבד איז וואס לעסער, ס'שטייט נישט אזויווי די גאון מנחם. ס'איז דא אזא דין אז פסח, נישט אזוי?

אז מצה עשירה פאר פסח זאל ווערן געמאכט אין די זעלבע צייט ווי פסח. און זיי זענען נישט מסכים מיט דעם די הלכה.

אקעי. מער, ער זאגט, דער רכ"ח זאגט אז אפילו פאר די צווייטע נאכט זאל מען באקן די צווייטע נאכט חביבות המצוה. אקעי, דאס קען זיין ווייל ס'איז פרישע מצות. דאס איז דאך א שיינע זאך. ס'קען זיין אז דאס איז די real reason, ס'איז פריש, ס'איז בעסער. אלטע מצות... ניין, פרישע מצות, יעצט געבאקן. יעדן טאג מאכט מען בעסערע מצות.

הלכה יא – הכל חייבים באכילת מצה

Speaker 1: אקעי, ער זאגט די אלע גרא'מען ווייטער. הלכה י"א, ווער... דו זעהסט די גרא'מען, ס'גייט דא אריין אין אפיקומן?

Speaker 2: ניין, נעקסט. לכאורה גייט עס אין די נעקסטע הלכה, י"ד.

Speaker 1: ניין, ניין, ס'איז דף י"א. זיי זענען ביי דיר, די זאכן זענען נישט ווי דו קענסט אריינווארפן, ס'גייט שפעטער. אקעי, הלכה י"א. ווער איז חייב אין אכילת מצה?

אויב איך באק מצות פסח, איז דאס א שיינע זאך? אויב איך באק? ניין, איך באק נישט, איך בין נישט קיין בעקער. איך לאז מירן ווייב באקן, אויב זי וויל קען זי. **הכל חייבים**, אזויווי מיר האבן יעצט געשמעסט. אבער די ווייב וויל וויינגער, ס'שטייט טאקע "**הכל חייבים באכילת מצה, אפילו נשים ועבדים**". ער וויל אז זי זאל נישט געווען א מחוייב מיט אים, זי זאל נישט געווען דעם נחמת מצות. אבער ער האט זיך געוואלט...

קטן שידוע לאכול פת

Speaker 1: ער זאגט אז גאר קליינע קינדער עסן נישט קיין פת, דארף א גמרא פאר דעם? דו האסט קליינע קינדער געהאט אמאל? דארט ווי איך געדענק, קליינע קינדער עסן באטל'ס מיט מילך פון די מאמע, יעדער לויט זיין מנהג, און ווען זיי ווערן אביסל גרעסער עסן זיי פת. אבער דא קטן מיינט ער זאגט אז מ'קען איינווייניקן די מצה. נאר פאר דעם, נאר איך האב געזאגט, לייג אריין די באטל... איך האב געזאגט, נמיחה איז אינגאנצן נישט גוט. אה, נמיחה. "**והיא שלא נמיחה**", right?

אקעי, אבער דאס איז א כלליות'דיגע זאך, אזוי ווי **קטן שהגיע לחינוך**, אז ביי יעדער מצוה, נישט ביי יעדער מצוה, אבער ביי פארשידענע מצוות קוקט מען א קטן לויט די ענין. עקזעקטלי, דאס איז אינטערעסאנט. יודע אז ער פארשטייט אז ס'איז מצוה, נאר סתם יודע לאכול פת. יודע איז נאר פאר ברכות וואס מ'דארף עס זאגן, אבער פאר די נסיעה שטייט נישט קיינמאל אין יודע. דו דארפט נישט פארלערנען פת לחם. יודע לנייען שטייט יא, אקעי, זאכן וואס מ'ווייסט, דו דארפט נישט וויסן, דו עסט פשוט.

ביי די וועי, די זאכן וואס דו דערציילסט,

קטן שהגיע לחינוך – שיעור החינוך במצה

Speaker 1:

אקעי, אבער דאס איז א כלליות'דיגע, אזויווי קטן שהגיע לחינוך, אז ביי יעדע מצוה, נישט ביי יעדע מצוה, ביי פארשידענע מצוות גיבט מען א קטן לויט די ענין.

קטן שידוע לאכול פת – אז ער פארשטייט אז ס'איז מצוה, נאר יודע לאכול פת. יודע איז נאר פאר ברכות וואס מ'דארף זאגן, אבער פאר די עשיות שטייט נישט קיינמאל יודע. יודע לנענע שטייט יא, אקעי, אז ער דארף וויסן וואס ער טוט. דאס איז נישט עסן פת.

דאס איז ביי די וועי, דער רמב"ם אליין, ס'איז נישטא קיין מקור פאר די לשון. קטן, די גמרא זאגט, אה, ער ברענגט אין סוכה שטייט דארט **קטן האוכל כזית פת** לשלחן פסח. אקעי, אבער די חינוך איז פון ווען ער קען עסן חלה, פון ווען ער קען עסן ברויט. וואס שטייט דארט? **מתחילים מחנכים אותם למצוות, מתחילים אותם לאכול כזית מצה**. זייער גוט.

דאס איז, דער עולם ווייסט נישט וועגן דעם. ס'איז זייער א קליינע שיעור די קטן שייך לאכול פת. א בעיבי פון איין יאר אלט קען שוין עסן פת. דארף מען מקפיד זיין צו געבן פאר די קליינע קינדער. מ'רעדט נישט פת סתם אזוי,

מצה" מיינט נישט די ערשטע קזית מצה. מ'מעג עסן שפעטער, אבער צום סוף, די לעצטע זאך וואס דו עסט איז מצה.

דיון: פארוואס עסט מען מצה צוויי מאל?

Speaker 1

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל לכאורה, דאס וואס מיר רופן אפיקומן, רייט? אבער טראכט אריין, ס'איז אביסל פאני די זאך. פון דעם וואס דו זאגסט די אידיע פון חזרת כיבוד איז אביסל פאני. פארוואס? מיר זאגן דאך אז נאך'ן עסן די מצה, וועלכע מצה? די מצה איז שוין א מצה, רייט? קזית יוצא. לכאורה וואלט מען שוין נישט געטארט עסן גארנישט נאך. און דא קומט אויס אז מ'עסט, און מ'עסט נאך אמאל. וואס איז די צווייטע מאל וואס מ'עסט? ס'איז דאך נישט קיין שום מצה. עפעס איז פאני, רייט?

Speaker 2

ניין, פארשטייט וואס ער זאגט? ס'איז יא דא. די מצה פון ענדיגן מיט פסח, בלייבן מיט א טעם פסח אין מויל.

Speaker 1

טעם מצה מיינט ער. טעם מצה, יא. ס'איז אביסל פאני. לאמיר זען וואס ער זאגט.

ער שטייט אין משנה, "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן". אפיקומן מיינט דעזערט. יא, אונז זאגן אפיקומן מיינט די מצה. אפיקומן מיינט וואס מ'טאר נישט עסן נאך די מצה. אפיקומן מיינט די לעצטע שטיקל מצה.

Speaker 2

ניין, אבער ער ווערט די לעצטע זאך. יא, יא.

Speaker 1

ס'איז נישט קלאר, אפשר דאס רעדט זיך אז ער האט נישט געגעסן קיין מצה אנהייב. דאס צוויי מאל עסן מצה איז נאך אלץ פאני. איך זע נישט קיין פשוט'ן תירוץ.

Speaker 2

ניין, דער רמב"ם זאגט אז מ'קען נישט פיקסן, ווייל ס'איז נישט פשט אז די קזית מצה, מ'טאר גארנישט עסן נאך די קזית מצה. דאס איז נישט די איסור. די איסור איז אז מ'זאל נישט אוועקגיין, מ'זאל בלייבן מיט א טעם מצה. ממילא קענסטו עס אייביג טון.

Speaker 1

דו פארשטייט וואס איך פרעג?

Speaker 2

איך פארשטיי נישט וואס דו פרעגסט, ניין. די רבנן האבן געזאגט אז נאכ'ן עסן די מצה זאל מען נישט עסן גארנישט. פשט פון דעם איז אז מ'עסט מצה און *that's all*. אדער אן אנדערע וועג קען מען זאגן, מ'זאל עסן מצה די לעצטע כדי מ'זאל נישט עסן נאכדעם גארנישט. אויב דו האסט שוין געגעסן מצה, נאכדעם האסטו זיך גענומען פרעסן פאטעטא טשיפס, גייסטו נאכאמאל עסן מצה? וואס קומט אריין די נאכאמאל?

Speaker 1

Right. מ'מוז זאגן ווייל די לעצטע איז עניוועי נישט די מצה, ס'איז נישט מצת מצה. אבער אויב זאגט מען אז ס'איז דא אן עקסטערע דין פון א וועג אזוי ווי דער זיידע מיט א טעם מצה אין מויל, קען יא זיין.

קוק, אויב מ'זאל עסן פארדעם וועט נישט טויגן לכאורה, איך האב נישט געזען די הלכה, אבער ס'איז דאך אן ענין אז מ'זאל נישט עסן אכילה גסה. יא, אויב זאגט מען אז ער גייט עסן די מצה, די קזית, נאך'ן עסן אלע אנדערע זאכן, איז דאך עסן אכילה גסה. אויף קיין אופן איז עס נישט מחשיב ווי מ'עסט אכילה גסה. אבער וואס איז נאר די עיקר אז מ'עסט א טעם אכילה, א טעם אין מויל.

Speaker 2

נאר א קליינע קזית. ער גייט שלאפן, אנדערש גייט ער שלאפן. נאר געדענקען אים צו געבן. דארף מען געבן פאר די אפיקומן, פאר די שולחן ערוך, וואטעווער, פאר מ'קומט צום מרור גייט ער איינשלאפן.

חינוך או הרגלה?

אויב חינוך מיינט אים טרעניען, קיינער געדענקט נישט אז ער האט עס געגעסן ווען ער איז געווען א יאר אדער א יאר און א האלב. ס'איז נאר הרגל, נישט טרעניען אים, נאר הרגלה.

דאס זאגט ער, לויט די ברייתא, ס'איז דא א ברייתא אין חגיגה וואטעווער, דאס איז אפטער אין די מסכת סוכה ווערט עס געברענגט, די חינוך גייט נישט לויט, נישט אלעס איז לויט די יארן. ס'גייט נישט מיט דעם, ס'גייט מיט וואס ער קען. אזוי זעט עס אויס.

סאו, אזוי קומט אויס, איך האב נישט געוואוסט וועגן דעם. ס'קומט אבער אויס אז וואס? אז מ'דארף יא, אפילו זייער קליינע קינדער לויט דער רמב"ם. אונז געווענליך גייען... מען דארף וויסן, ס'איז גיל החינוך, און מ'זאגט אזוי אלעמאל גיל החינוך אז א קלענערער איז א גרעסערער שיעור, אבער יענץ איז אפשר נאר זאכן וואס דארפן א געוויסע דעת, כקדונו. אבער יענץ איז נישט דא א יאר, פון ווען ס'מאכט זיך שוין אז מ'געבט אים א קוקי או   ער קען בייסן און ער קען עסן.

חולה שאינו יכול לאכול מצה

Speaker 1

יא, **חולה שאינו יכול לאכול**, וואס טוט מען? מצה. יא, **אינו יכול לאכול מצה**. שטייט ביי מיר? זייער גוט. קוק אריין אין די... ווייל אויב אינו יכול לאכול העלפט נישט, נמי יאכל. ווייל איך קען נישט עסן, יא, אביסל. ס'איז נישט קיין חילוק. די דין איז, **שורין לו ריק במים**, און מ'קוקט נישט צו ער איז א קטן שאינו יכול לאכול פת.

יעצט, איך האב נאר א פראקטישע פראגע, וואס טוט מען? **שורין לו ריק במים ומאכילין אותו, ואם אינו יכול לאכול**, מ'פארלירט נישט די גאנצע צירוף פת, יא? מ'האט געלערנט פריער, **נמיד ונותן לו**. ברשורי יוצא ברקיקה שרי, **ואם אינו יכול לאכול, נמיד**. דאס איז דער זאך. דאס איז דער פשט. איך ווייס נישט וואס איז פונקטליך דער חידוש דא. אקעי.

ס'איז מער אויף די ואם אינו יכול לאכול. אבער יענץ האבן מיר שוין געלערנט, אגעין. יא, אבער דאס איז שוין נאר א פראקטישע השלכה וואס מיר האבן שוין געוואוסט. ס'איז נישט סאמטינג וואס מ'ווייסט נישט. אקעי.

סיום הלכות אכילת מצה – הכל חייבין

Speaker 1

שוין, עד כאן הלכות אכילת מצה. יעצט גייען מיר לערנען די רבנן'ס פון אכילת מצה. מדברי סופרים. מדברי סופרים באכילת מצה.

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל למשל די לעצטע הלכה, געווענליך דער רמב"ם שרייבט די ערשטע זאך אין יעדע זאך, רייט? נאכאמאל. געווענליך די שאלה ווער איז חייב אין א געוויסע מצה שטייט די ערשטע זאך, און דא איז עס אפשר די לעצטע זאך, די **הכל חייבין**. ס'איז אינטערעסאנט. ס'איז טאקע א שאלה. ווייל ער זאגט **בכל מקום ובכל זמן**, וואלט עס זייער גוט אריינגעפאסט צו זאגן ווער איז אלץ מחויב. יא, קלאר.

הלכה יב: מדברי סופרים – אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן

Speaker 1

שוין. די דברי סופרים איז דאס וואס? **דברי סופרים שאין אוכלים אחר מצה אחרונה אפילו קליות ואגוזים וכיוצא בהן**, און מ'עסט גארנישט נאך מצה. ממילא וואס טוט מען? אלו, אלו אוכלים מצה, אוכלים אחרונה חרות ופרפרות, חזור.

אז ער האט שוין געגעסן, ער עסט נאך מצה? רייט, וואס איז פשט? פשט איז, מ'דארף נישט... לאמיר זען וואס איז פשט. פשט איז, מ'דארף נישט... לאמיר רעדן ווייטער. פשט איז, מ'דארף נישט עסן נאר מצה. "אחר אכילת

Speaker 2:

העלאו? אסרו חכמים.

Speaker 1:

דאס איז אריינגעגאנגען אין מיר. יא, יא, אסרו חכמים. איך מיינ אז מדברי סופרים גייט ארויף אויף די לעצטע צוויי הלכות, נישט נאר די רוב פון דעם.

Speaker 2:

ניין, ניין, אסרו חכמים איז אן אנדערע זאך. דאס איז געווען אזוי ווי א קאפ. מדברי סופרים. יעצט גייען מיר אנהייבן פארשידענע הלכות מדברי סופרים שאין מחויבים. זיי זענען נישט דא צו טייטשן די סענטענס.

Speaker 1:

עס איז דא א חילוק ביי די רמב"ם מיט די דברי סופרים און מיט די אסרו חכמים. די גאנצע טעם, ווייל די ביידע איסורים פון די רבנן זענען זייער ענליך. מען זאל נישט האבן א טעם מצה פאר, און מען זאל יא האבן א טעם מצה נאכדעם. **כדי שיהא היכר לאכילתו בערב.** ער זאגט נישט אזוי ווי די רמב"ם זאגט, זאלסט עסן תאוה ביינאכט, אדער דאס איז וואס ס'מיינט? דער רמב"ן זאגט נישט א היכר. עס זאל נישט אויסזען ווי סתם אינמיטן פרעסן. אהא, ס'איז א גאנצע טאג עסטו שוין מצה, איז יעצט עסטו נאך פון די זעלבע זאך. אקעי, גאר גוט.

נו, א חומרא האבן געוואלט צולייגן דא.

הטעם פון דעם איסור: היכר לאכילתו בערב

Speaker 1: מ'זאל נישט האבן א טעם מצה פארדעם, און מ'זאל יא האבן א טעם מצה נאכדעם, כדי שיהא היכר לאכילתו בערב. ער זאגט נישט אזוי ווי דער רמב"ם זאגט, אזוי ווי מ'זאל עסן לתאבון ביינאכט. דאס איז וואס ער מיינט? דער רמב"ם זאגט שוין א היכר. ס'זאל נישט אויסזען ווי דו פרעסט סתם אינמיטן. די גאנצע טאג עסטו שוין מצות, יעצט עסטו נאך פון די זעלבע זאך. אקעי, זייער גוט.

דער דין פון מכת מרדות

Speaker 1: פון וואו... אהא, איך האב געוואלט ס'זאל זיין קלאר. וממילא, **מי שאכל מצה בערב פסח מכין אותו מכת מרדות עד שתצא נפשו.** וואס שטייט אין רמב"ם? **מכין אותו מכת מרדות.** דו ליינסט דעם רמב"ם וואס שארף'ס אייניקל האט געשריבן? אפשר ליינסטו דעם רמב"ם וואס רבי משה בן מימון האט געשריבן? ס'איז א כלליות'דיגע דין אין מכת מרדות. מכת מרדות גייט עד שתצא נפשו. דו האסט געזאגט אז דו ווילסט א היכר, דו רעדסט געצן פון עונשים. ביי די רמב"ם איז מכת מרדות, ער רעדט טאקע הארב. אז מי שאכל, איינער וואס האט שוין גענדיגט צו עסן.

Speaker 2: יא, איך בין זיכער אז ער מיינט דאס נישט. מ'דארף פארשטיין וואס ס'טייטשט.

Speaker 1: יא, אקעי, וואס ס'טייטשט וואס ס'טייטשט. חיים.

דיסקוסיע: דער מקור פון מכת מרדות — ירושלמי

Speaker 1: דער בן איש חי נעמט זיך אן פאר די נוסח, אבער עניוועיס, ס'איז נישט ריכטיג. דער... וואס קען נישט אריין? אה, דער רבינו מנוח שטעלט זיך אויף די עד שתצא נפשו. ער נעמט זיך אן דערפאר. על כל פנים, ווי שטייט דאס? איז דא א מקור פאר די מכת מרדות? ס'איז סתם אזא כללי אזוי? איך מיינ אז דו פרעגסט פאני.

Speaker 2: אפשר קבלו רשותא ולוקו? איז דא אזא גירסא? אין ירושלמי, אפשר.

Speaker 1: יא, איך זע אין רבינו מנוח ברענגט ער די ירושלמי, קבלו רשותא ולוקו. אה, זייער גוט. ר' אברהם, זייער גוט, דו ביסט גערעכט. ער האט געזאגט לוקו. ער האט גענומען זייער ליטעראלי די ירושלמי. ממילא, לוקו. איי, וואס איז לוקו? לוקו מדרבנן, מכת מרדות. נו, חיים.

דער רבינו מנוח'ס חילוק: דווקא מצת מצוה

ניין, ס'איז נישט קיין סתירה. ניין, ס'איז נישט קיין סתירה. איך בין געווען גערעכט.

Speaker 1:

אבער דאך, פסח, קום פסח, עסט מען לעצט און **that's all**, נכלל על השובע. אויב אזוי, פארוואס דארף מען עסן מצה די לעצטע לשם... וואס איז די צווייטע שטיקל מצה וואס מ'עסט? ס'איז זייער פאני. איך מיינ, ס'איז זייער פאני.

ס'איז נאך מער פאני ווען אונז ווייסן אז מ'טרינקט דאך צוויי כוסות וויין נאך די כזית מצה. סאו אויב ס'איז די ווארט אז ס'זאל ממש בלייבן א טעם אין מויל פון די מצה אין מויל...

Speaker 2:

דאס איז מיר נישט אזוי שווער. אבער וואס איז מיר שווער איז אז ס'איז אביסל פאני אז מ'זאל... וואס איז די פעיק מצה וואס מ'עסט דא כדי ס'זאל זיין א טעם? נישט קיין טעם פון מצה, ס'איז א טעם פון א ברויט, אבער ס'איז נישט קיין טעם פון מצה. פארשטייסט וואס איך זאג? דו ביסט אין א דרגא צו פילן א חילוק אין א טעם כדי צו עסן סתם א מצה?

Speaker 1:

אונז ווייסן דאך נאכנישט וואס איז בכלל די מקור פון די מצוה מדרבנן, וואס איז פשט פון דעם. פסח דאך האבן מיר אן ענין פון קרבן פסח. אבער וואס איז די ענין פון א מצה? כדי צו זיין א טעם מצה? אבער טעם מצה מיינט דאך טעם אכילת מצה לכאורה. דאס איז שווער צו פארשטיין.

וואס איז פשט? מ'זאגט סתם טעם מצה און דאס בלייבט אריין? ס'איז פאני. יא, ס'איז פאני. דו קענסט זיין מחלק אז דא איז נישט פאני און דארט איז נישט פאני. זעט אויס אביסל פאני.

Speaker 2:

דו זעסט נישט קיין חילוק?

Speaker 1:

איך זע א חילוק. ס'איז נישט פאני. פאני, נישט קיין פראבלעם, לאזט מען זיין פאני.

עס איז דא פארשידענע תירוצים אויף דעם, וואס איז די טעם.

Speaker 2:

וואס? וואס זענען די תירוצים?

Speaker 1:

ס'איז דא אנדערע טעמים. ס'איז דא אנדערע טעמים אויף דעם. אקעי.

די רמב"ם ברענגט אז די יתד נאמן האט געזאגט... ס'איז פאני, די אויבערשטע איז ממש ליצנות. די רמב"ם זאגט די טעם איז טעם מצה. תוספות האט אן אנדערע טעם, פסח על השובע, שבירת יצר, מעשה דרבי עקיבא. נאכדעם זאגט ער אז די איש חי ישראל זאגט...

Speaker 2:

העלאו? ס'איז א נארמאלע מענטש. דו כאפטס אז ער מאכט ליצנות פון אונז?

Speaker 1:

האבן זיי א חילוק. די שם משמואל זאגט אז דאס איז די לערנען.

Speaker 2:

העלאו? וואס? איך וויל א חסידישע תירוץ. איך האב נישט קיין געדולד צו פארשטיין די פשטות. די פשטות איז נישט א חסידישע תירוץ. אקעי, קאנטיניו. יא?

הלכה יג: אסרו חכמים לאכול מצה בערב הפסח**Speaker 1:**

נאך איין הלכה וואס די רבנן אסרו חכמים. יא?

א דרוש'דיגער טייטש אין "עד שתצא נפשו"

Speaker 2: יא. ס'קען זיין נאך א טייטש אין נפשו, מיינט אזוי, אז די נפש, ווייל יעצט פיקסט עס, ווייל די נפש וואס האט געגעסן מצה איז שוין נישטא, יעצט די נייע נפש הייבט אן מיט א פרישקייט. ס'איז א טויטע טריפה. ס'מיינט נישט טויט, ס'מיינט אז ער טראכט מער נישט דערפון.

Speaker 1: יא. אקעי.

Speaker 2: וואס איז די טראכט מער נישט דערפון? ווייל ער טראכט מער נישט דערפון. ווייל ער טראכט מער נישט דערפון.

Speaker 1: ער זאגט, דער רבינו מנוח, אז דאס רעדט זיך דווקא פון כשר'ע מצה. למשל, מצה שלא נעשית לשם מצה, אדער וואס איז שלום נכרים מעגן, ס'שטייט אין די גמרא, רייט? ער זאגט אז דאס איז ממלא נפשו מהם, ווייל ס'איז נישט געקומען קיין פאר. דאס איז פשט, ווייל ס'איז נישט קיין דין אין די טייל מצה, ס'איז דא נאר אין די היכר פון די מצה, דווקא די מצה, די סארט כשר'ע מצה. פארשטיסט?

Speaker 2: רייט, מצת מצוה.

Speaker 1: אקעי. ווייטער.